

Nr. 26. Hvert Numer er en afsluttet Fortælling.

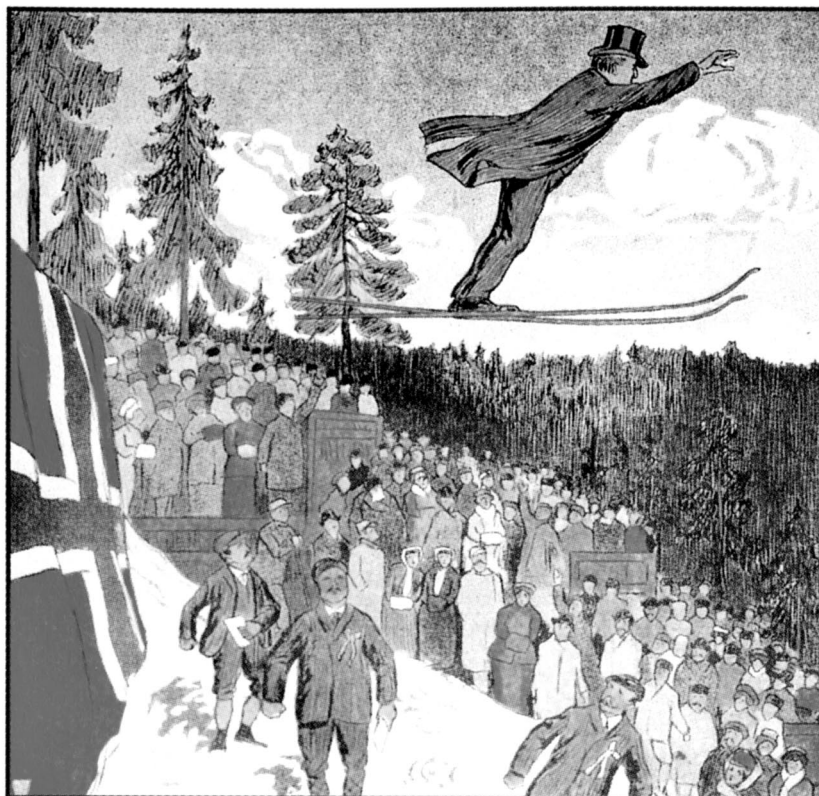
Pris 25 Øre.



# LYS OG SKYGGE

Den hemmelighedsfulde Thomas Ryer  
Norges farligste forbryder.

## Røverhoppet i Holmenkolbakken.



Publikums Forbavselse var ubeskrivelig, da man saa denne elegant klædte Skikkelse i rasende Fart sætte udfor Hoppet

# SFF-Bulletin 134

(redaksjonen avsluttet 15. november 2002)

Redaktør for dette nummeret:  
**Per Christian «PC» Jørgensen**  
Kirkeåsveien 5B, NO-1178 OSLO

percjorgensen@yahoo.no

Bidragstere denne gang:  
**Ahrvid Engholm, Tore Bareksten og redaktøren**  
(usignert stoff ved red.)

Omslag: «Lys og skygge» nr. 26 (1909), tegner Sverrer Knudsen  
Andre illustratører er oppgitt i tekst eller billedtekst.

*Forespørsler om Sveriges Fanzine-Förening,  
medlemskap, påfølgende Bulletiner osv.  
bes rettet til ledelsen, se adresse(r) bakerst i bladet.*

## Istedenfor leder

HER SITTE JEG på kontoret til Oslo-foreningen Aniara på Studentersamfundet Chateau Neuf, Majorstuen, i et Oslo som ville passet utmerket i en hvilken som helst hyllest til hvit jul og vinter, ved Bing Crosby og andre. Et av deres utenlandske medlemmer har altså laget Bulletinen denne gang. Formen denne gang er serconistisk, med bokomtaler og artikler, men innholdet er også preget av interesser utenom science fiction. Har tenkt «mini-Algernon», for de av dere som kjenner til det tidsskriftet. En annen gang vil det meget sannsynlig bli mer kåserier og fortellinger fra fandom. Ellers regner jeg med å se mange av dere på svensk kongress ved ihvertfall ett tilfelle i 2003. Mer om det senere. Tilbehør til fanzinemakingen har vært pasta med tomat saus og Poul Anderson-klassikere. Til sist vil jeg takke bidragstere, og allerede nå ønske leserne God Jul og Godt Nyttår!

– PCJ

# Heftedetektivenene i Norge

## Nils Nordberg med standardverk

*PC forteller om Gribb og de andre*

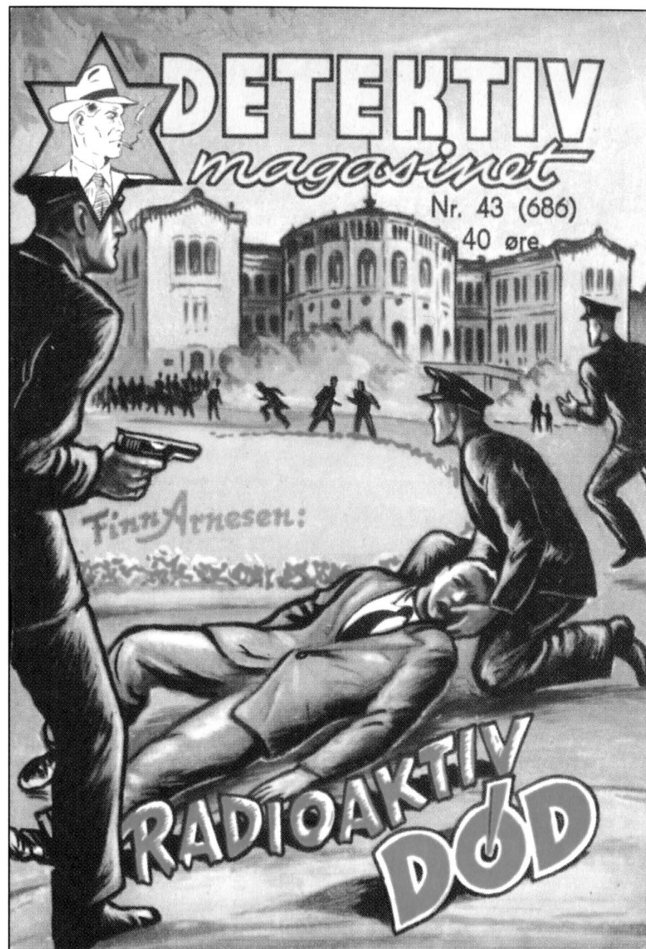
NILS NORDBERG (f. 1942) har arbeidet i NRK siden 1969 og fra 1975 i Radioteateret, der han har satt opp over nitti hørespill, mange av dem krim og science fiction. Han har også virket som dramatiker, faglitterær forfatter, oversetter, anmelder og konsulent for forlag og film. Siden 1977 har han vært president i det norske krimakademiet Rivertonklubben. Hans hovedfelt er krim, men han har også arbeidet sammen med våre norske SF-forfattere og SF-kjennere.

Siden han i guttedagene oppdaget de norske kriminalheftene, fremst av dem Detektivmagasinet med KNUt GRIBB som mest kjente figur, har han åndet for denne delen av populærlitteraturen. I 2000 gav han ut *Døden i kiosken: Knut Gribb og andre heftedetektiver* på Bladkompaniet, som eier rettighetene til Gribb-figuren.

*Døden i kiosken* er ment som et standardverk om romaner, noveller, forfattere, tegnere, tidsskrift og forlag. Verket setter også heftekulturen inn i historisk og internasjonal sammenheng: Ikke bare begynte man å skrive i Norge for å møte markedet til oversatte hefter om Nick Carter og andre helter, man solgte også fortellinger og konsept utenlands. Her nevnes språk fra svensk og dansk til tysk og serbokroatisk, og Knut Gribb fikk ekstrakarriere som detektiv i Göteborgspolisen.

Dette er en bok av en entusiast, men ikke bare for entusiaster. Hvis man går seg vill i novelleversjoner og utenlandske opplag, kan man titte på illustrasjoner eller enkeltforfattere. Hele tiden skriver Nordberg lett og veiledende.

Selv om originalfortellingene idag gjerne kan glede mer sosiologisk enn litterært, og de siste tiårenes Gribb-bøker bar preg av kunstig åndedrett, er det stadig en sjarmer over barndommens (i mitt tilfelle: hefter som lå over som arv fra min fars barndom) populærlesning. Det



Atomtrussel i Detektivmagasinet fra 1954 (tegn. Finn Wigforss)

skal også nevnes at denne litteraturen alltid hadde fantastiske innslag, fra tradisjonell spøkelseshistorie (som gjerne viser seg å være skalkeskjul for noe kriminelt) til proto-SF med fantastiske flyvemaskiner, dødbringende helvetesmaskiner og medisinske nyvinninger.

Videre i denne lille artikkelen vil jeg se nærmere på noen slike momenter, og på skikkelsen Knut Gribb.

### Starten

Nordberg starter boken med å fortelle om opphavet til heftetradisjonen: *penny dreadfuls* og *dime novels* som kunne spres med nye og hurtige trykkemetoder til et publikum som i stadig større grad ble lesende. Her får vi vite både om opphavet til genre som western og litt proto-SF. Kriminallitteratur var en viktig del av det hele: med både gentlemanstyver og mesterdetektiver. I Norge utgav man hefter som minnet om «skillingsviser» skrevet ut i prosa, og man fikk etterhvert oversatt serier som f. eks. Nick Carter. Denne helt ble utpekt som ungdomsforderver i datidens moralpanikker, og det virker som om norske heftehelter fikk det noe lettere da de dukket opp. Kanskje fordi Gribb og de andre stort sett var *politi-menn*.





Spøker i svenske Alibi-magasinet fra 1948 (forfatter norsk, tegner ikke oppgitt)

### 9. oktober 1908

står Knut Gribb frem for første gang. Debuten er i første nummer av Lys og Skygge. I «Et Mennesketyveri» slåss Gribb mot mesterskurken THOMAS RYER, som siden blir en av Gribbs faste motstandere. Forfatter er Kristian F. Biller, bedre kjent som SVEN ELVESTAD (som kriminalforfatter kjent som Stein Riverton; forøvrig en av de få kriminalforfattere som også har oppklart et ekte mord-mysterium), kjent journalist og begavet forfatter. Siden fulgte mange andre hefter og bøker, og mange forfattere fulgte i Elvestads fotspor. Noen av dem har, som Elvestad, plass i den allmenne litteraturhistorien i Norge, de fleste hører hjemme i en bok som denne.

### «...attensyttiaarenes vilde studenterliv...»

Knut Gribb er aldri tatt av dage, og Bladkompaniet har sagt at de ikke vil gjøre det heller (i og for seg er det noen år siden jeg har sett en bok i serien på Narvesen...). I tidlige fortellinger nevnes det at han er født like etter midten av 1800-tallet, deltok i vilt studentliv ved Kgl. Frederiks Universitet (nå Universitetet i Oslo) før han dro til Statene og var elev hos Nat Pinkerton. Trass i at han dermed har kunnet gå av med pensjon en rekke ganger, er han stadig rundt de 45 og detektiv ved politiet i Oslo. Dermed skiller senere verk i Gribb-serien seg fra f. eks. Sherlock Holmes-pastisjer, i det den «tidløse» detektiven og hans menn her som regel plasseres i forfatterens samtid.

### Gråsprenget hår, grå øyne og markert ansikt

Ikke overraskende, når det har vært så mange forfattere, har detaljene rundt Knut Gribb variert (Nordberg utreder utførlig om dette). Han har vært gjort til både tjenestemann og jurist-politiembetsmann, og har båret titler lenge etter at de har forsvunnet fra det virkelige Politiet. Som regel har han vært rundt de førtifem og utrustet med et modent, maskulint ytre. Selv om han dermed appellerer til kvinner, er han ungkar. Han har bodd både i stor og liten leilighet i Bygdø Allé, i Josefinegate, men mest i Oscarsgate. Noe overraskende har han midler – kanskje fra familieformue, kanskje fra dusører fra utenlandske statsoverhoder – og kjører dyr bil, i etterkrigstiden som regel Jaguar.

Genremessig varierer det også innenfor det kriminalistiske: fra politioppdager-fortelling til mordgåte, til røverroman og sub-«Tom Clancy».

Uansett har Gribb mye større frihet enn noen annen norsk politimann, og han støter også på langt flere forbrytelser i året enn det noensinne er begått i Norge. Godt at han har gode hjelpere, som Jerven og Brede. På femtitallet tar han til seg guttedetektiven «Rotta» som adoptivssønn.

Fast fiende er forkledningsmester og storforbryter Thomas Ryer, kanskje norsk, kanskje av utenlandsk opphav. Kampen dem imellom er bitter, men allikevel med et visst preg av spill mellom gentlemen. Like farlig som Ryer er forføreriske og fristende OLGA BARCOWA, en dødelig attraktiv kvinne.

Forøvrig nevner Nordberg at Gribb i 1943 forteller i Detektivmagasinet at han var med på jakten på grenselosen som skjøt en grensepolitimann i oktober 1942. Det er nok imidlertid Nasjonal Samling-propaganda: for etter krigen forteller Gribb at han var i Kongens tjeneste utenlands.

### Til sist – fantastiske elementer

Elementer fra den klassiske spøkelsesfortellingen er ikke ukjent i norsk eller utenlandsk kriminallitteratur. Også hos Gribb finner man saker med herregårdsgespenster o.l. – gjerne som skalkeskjul (skjønt jeg har alltid lurt på hvordan konseptet «vi setter ut rykte om spøkelser, for da holder de overtroiske bøndene seg unna» ville ha gått i det virkelige liv...).

I mellomkrigstiden kan ny og innbilt teknikk gi det hele et stenk av proto-SF. Den alltid begavede Gribb (som f. eks. kan lese kinesiske aviser om det trengs) tar tidlig flyvemaskinen i bruk, og etter opplæring på Tempelhofer Feld er han i samme klasse som T. Gran. Særlig på tredvetallet støter Gribb på «rabboter» (sic), dødsstråler, «Argus-Øiet» (et slags TV-overvåkingssystem) og et lyd-løst, norskbygget fly som sovjetiske agenter prøver å stjele. Utfordringene er i det hele tatt mange for den norske oppdager. ■



Göteborgsdetektiven red igjen på 70-tallet

På forrige kongress skulle jeg, Davidsen og et par til sitte i et panel om humor i fantasy. Siden jeg er kjent for verken å lese noe særlig fantasy eller le høyt av den, fant jeg det i utgangspunktet litt absurd å bli bedt om å delta. Men min respekt for de som arrangerer kongresser for oss andre er så pass stor at jeg alltid sier ja når stemmen i røret virker desperat. Etter mye grubling over hva jeg skulle si forberedte jeg et innlegg om utviklingen av fantasy og et innlegg om forfatteren Thorne Smith som fikk meg til å le høyt på skolebussen til Ski Gymnas tidlig i 70-åra. Men da jeg og Davidsen møtte opp til avtalt panelsted på kongressen, var det ingen andre der. Ikke en gang møteleder. Som vanlig fikk vi verken før eller etter fikk noen beskjed på hvorfor panelet var avlyst. Men her kommer likevel en liten artikkel basert på disse nylig gjenfunne notatene.

# Thorne Smith

## (1892–1934)

Tore Bareksten forteller

Moderne gin er ikke bra for  
bra piker, skjønt den er fryk-  
telig bra for de ubra.



(Eidem)

THORNE SMITH VAR EN AV DE LEDENDE AMERIKANSKE HUMORISTISKE FORFATTERNE i slutten av tyveåra før han strøk med i 1934. Hans bøker og ideer er ofte blitt kopiert, blant annet på film og i tv-serier. Hans mest kjente verk ble filmet, *The Passionate Witch* (filmtittel «I Married a Witch»), med Fredric March og Veronica Lake. Hans bøker kombinerte satire med store doser seksuell småfleip som gjorde at samtiden oppfattet bøkene som adskillig mer dristige enn dagens lesere.

Akkurat denne synes jeg er en nedtur, akkurat da heksa kaster maska og setter fyr på kirka utslettes hun av Gud, og dett er dett. Mer om det senere.

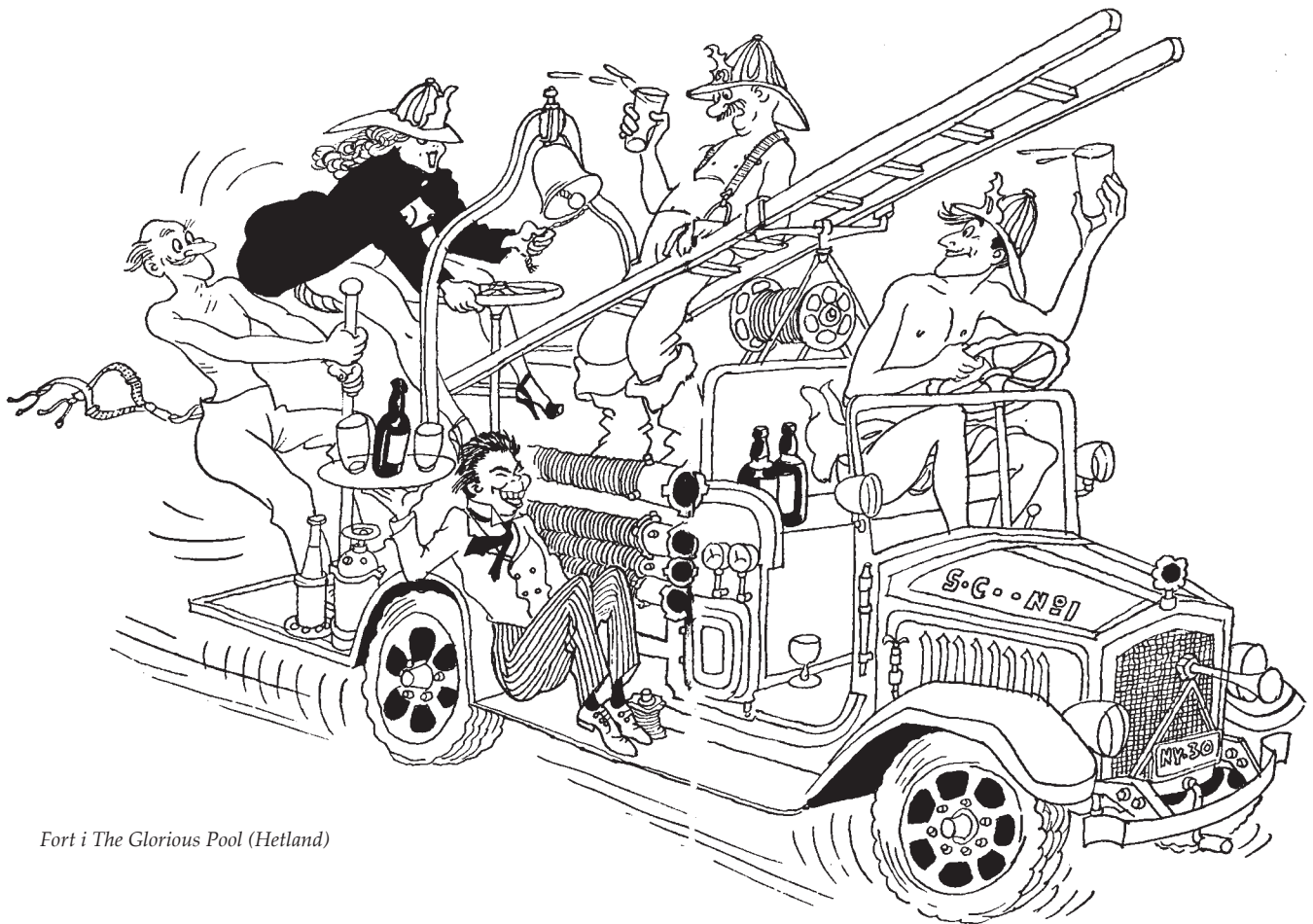
### Topper, 1926

Topper handler om COSMO TOPPER, en middelaldrende tøffelfelt som føler at livet er blitt et kjedelig blindspor fullt av støvete rutiner. Frustrert rømmer han en dag huset og oppdager en bil til salgs. Den er av merket *Phaeton* og selgeren kan opplyse om at den nylig er bygget opp igjen etter de tidligere eiernes tragiske død. Topper gjenkjenner navnet på de avdøde: George og Marion Kerby, kjent for vill, utagerende festing. Desperat etter å forbedre livet sitt kjøper Cosmo Topper bilen på ren impuls på tross av sine manglende kjøreferdigheter. Etter noen kjappe leksjoner fra selger, bærer det av sted, men han oppdager snart at han ikke er alene. De avdøde

åndene til George & Marion sitter faktisk i førersetet med ham. Først er de usynlige, fordi de jo tilhører laveste nivå i fjerde dimensjon. Men etter hvert får de samlet nok ektoplasma til å materialisere seg. Hele gjengen havner på fylla, deltar i en slåsskamp og stilles for retten. Thorne Smith har en forkjærlighet for absurde situasjoner i rettsaler med mer eller mindre koleriske dommere. Og når to av de anklagede er usynlige setter dette en ekstra spiss på hendingene. De to spøkelsenes ulike grader av synlighet er et poeng det spilles mye på: Enten den halvt gjennomsluktige Marion skremmer vettet av andre kunder ved å prøve truser, eller ved at en hund som dukker opp sammen med et nytt spøkelsespar, bare er synlig i den nederste delen.

Smiths bøker har ofte en intelligent og foretaksom kvinne. Den foretaksomme her er Marion Kirby som legger seg etter Topper mens mannen er bortreist. Og når en blyg mann skal dele rom med en usynlig, pågående kvinne, kan det skje mange forviklinger, noe det også gjør.

*Topper* var Thorne Smiths største bestselger. Mellom 1926 og 1932 solgte den 2.560.806 kopier. Deretter ble den trykket i nye opplag hele 11 ganger av Grosset and Dunlap mellom 1936 og 1942. I mai 1939 fikk Pocket Books rettighetene og fortsatte med enda 22 opplag på tilsammen nye 1.564.000 kopier.



Fort i *The Glorious Pool* (Hetland)

Slett ikke så verst for en bok jeg vil diagnostisere som humoristisk fantasy adskillig bedre enn dagens Terry Pratchett. Boka er filmet med Cary Grant i hovedrollen.

### Topper takes a trip, 1932

Er den andre boka om Topper. Historien begynner med at Cosmo Topper er på ferie ved Riveriaen. Han forsøker å unngå Mrs Topper mest mulig og beundrer tyske damer som solbader. Han tenker tilbake på eventyrene med Marion Kirby i forrige bok og grubler over hva som skjedde med henne og hunden Oscar. Før han blir skikkelig nostalgisk dukker det opp en løsrevet kvinnelegg. Og etter hvert som stadig større deler av den kvinnelige anatomi materialiserer seg, forstår han at Marion Kirby er tilbake, noe Mrs Topper ikke setter like stor pris på. Senere dukker en sjalu George Kirby opp og utfordrer Topper til østersduell. Og til slutt bidrar også Obersten og Oscar til kaoset.

Som så mange oppfølgere er ikke denne like god som den første.

### The Stray Lamb, 1929

Hovedpersonen er som i så mange andre av forfatterens bøker et kjedelig rutinemenneske hvis ordinære kontortilværelse forstyrres av et fantasyelement som medfører forviklinger, rettssalsskildringer à la *Ally McBeal* og en god del fyllehumor av den typen man finner i gymnasenes russeaviser, men beskrevet med en formuleringsevne lik Arne Hestenes'.

Hovedpersonen møter en alv. Denne lille mannen legger en fortrollelse over ham som får ham til å endre form til en rekke ulike dyr, slik som hest, måke, hund, gullfisk og kenguru. Spesielt morsom er scenen der hovedpersonen forvandles fra kenguru til menneske i rettssalen og forsøker å forklare dommeren at han så løkka som tidligere var rundt halsen på kenguruen ligge på bakken og tilfeldigvis fikk slik lyst til å ta den på seg.

Hovedpersonenens kone er her en snobbete, utro dott. Men datteren er en fornuftig og handlekraftig kvinne. Dette gjelder i enda større grad hennes modellvenninne som bestemmer seg for å sjekke opp hovedpersonen, forsøk som forvanskes av at han hele tiden blir til nye dyr.

### Gudenes natteliv – Night Life of the Gods, 1929

Her har vi faktisk både science fiction- og fantasyelementer pluss de vanlige absurde scenene som opptrer når Thorne Smiths hovedpersoner har det festlig på fylla. Hovedpersonen Hunter Hawk er en eksentrisk vitenskapsmann som oppdager hvordan han kan gjøre mennesker og objekter om til statuer. Etter hvert møter han en forfylla faun som presenterer ham for historiens sterke kvinneskikkelse; «a holy howling hell of a daughter» som faren beskriver henne. Hun har tilfeldigvis den egenskapen at hun kan gjøre statuer om til mennesker. Etter diverse typiske Thorne Smith'ske eventyrlige opplevelser oppsøker de the New York Museum of Art og bringer de greske gudene Merkur, Bacchus,



Venus, Diana, Hebe, Apollo og Perseus til live og slipper dem løs i forbudstidens New York City.

Selvsagt blir Mr Hawk og Miss Turner forelsket. Og hun skildres som ganske deilig hvis man liker litt over en meter høye 900 år gamle damer som har arvet personlighetstrekk fra sin tipp-tipp-tipp et eller annet oldemor Medusa. På den annen side er ikke hovedpersonen så veldig stabil heller, så ved hjelp av forfylla guder, strenge politifolk og den vanlige koleriske dommeren får det gå som det går. Som vanlig står Smith på fyllebøttenes og spritsmuglernes side i kampen mot den forferdelige påtvungne edruskapen. Skål!

### Did She Fall? 1932

Er forfatterens forsøk på å skrive en kriminalroman. Han sier klart ifra i innledningen at noen mord er bra. Det finnes folk som fortjener å bli drept. Deretter introduserer en slik kvinne med en rekke frampek om at hun ikke har lenge igjen. Noe hun heller ikke har. Motivene for å drepe henne er mange. Og en kriminolog som er venn av familien får av statsadvokaten etterforske saken på egen hånd ved hjelp av to usannsynligste politimenn. Det ender lykkelig med at morderen blir avslørt men slipper straff. Dette boken inneholder ikke det minste fantasy og heller ikke den absurde fyllehumor vi forventer fra forfatteren, men den sedvanlige selvstendige og foretaksomme kvinnen er med.

### Turnabout, 1931

Den norske tittelen var *Skål for den lille forskjellen*, Cappelen forlag 1951. De småfrekke tegningene er i denne utgaven ved PAUL LORCK EIDEM.

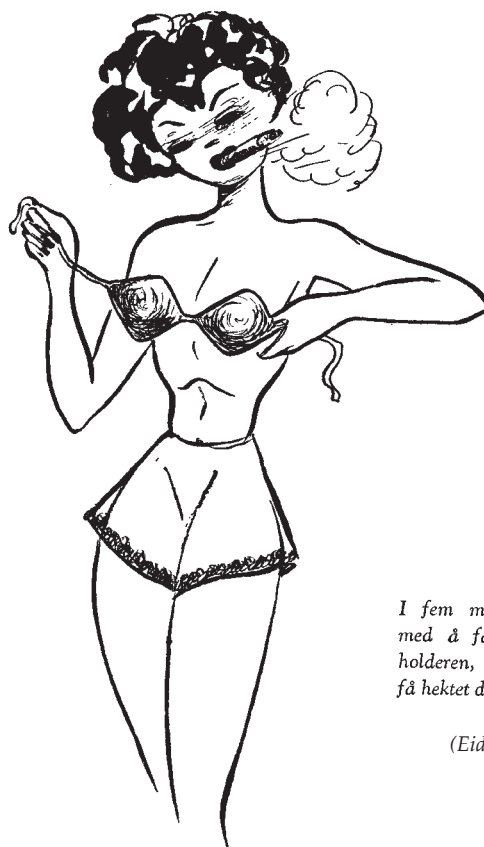
Dette synes jeg er den morsomste boka av Thorne Smith. *Turnabout* begynner med en ekteskapelig krangel hvor begge beskylder den andre for å ha fordeler av sitt kjønn. Dette irriterer den egyptiske husguden Ram som bytter om på kroppene. Tim Willows må lære seg å være kvinne, Sally må overta mannens jobb i reklamebyrået. Siden de ofte glemmer at de har nye kropp og stemmer, blir det mye forvirring i omgivelsene når han snakker med kvinnestemme og hun med hans, enten de er på møte i menighetsråd eller Tim i Sallys kropp utspekulert hevner seg på mannen som ville sjekke opp hans kone og som ikke vet at konen nå er sin egen mann.

Det hele ender i av Smiths mange surrealistiske rettskaper a la *Ally McBeal*, men med adskillig mer strenge og sinte dommere og dummere politimenn.

En av flere morsomme scener er når gravide Tim må gå til doktoren og irriterer seg over å være verdens første gravide mann. Eller når Sally skriver en provoserende sann reklametekst om underbukser. Selv om boka er over 70 år gammel er dette likevel en morsom kritikk av reklamebransjen.

### The Glorious Pool, 1934

Eller på norsk: *Gamle piker blir som nye* (Cappelen forlag, 1954). De halvnakne kvinnene er her tegnet av AUDUN HETLAND. Dette er Smiths nest siste bok. Vi presenteres for den 60-årige levementen Rex Pebble og hans elskerinne Spray i det de skal feire hennes



I fem minutter strevet han med å få festet den lille bholderen, men klarte ikke å få heftet den sammen i ryggen.

(Eidem)

25-årsdag. Begge gremmes over sitt fysiske forfall. Sentrale i historien er også en blodhund uten luktesans og en full og gal japansk butler som snakker gebrokkent slik japanere ofte gjorde i bøker og filmer i 20-åra.

Den som setter historien i gang er en vakker, naken statue, Bagatull, som blir levende og kaster seg over manneben i nærheten. En bieffekt av at hun stuper ut i vannet er at de gamle hovedpersonene som bader i dette vender tilbake til sin fysiske ungdom med alle de forviklinger og forvekslinger som oppstår når de f. eks. drikker brannmenn fulle. Stjeler en brannbil. Forfølges av politiet i slapstick-stil gjennom et varemagasin etc. Bokas svakhet er at de ulike sketsjene à la Monty Python ikke helt henger sammen og at det blir litt for mange Wodehouse-lignende ordspill.

### The Passionate Witch, 1941

Min danske utgave heter *Min kone er en heks* og kosta 6.50 på Casper Nielsens forlag i 1948. Reklamen på baksiden er typisk dansk: *En THORNE SMITH er billigere end en Bøhmand. Den varer længere! Den gir ingen tømmermænd.* Er hans siste bok og slett ikke den beste. Som i så mange andre bøker er hovedpersonen T. Wallace Wooly med i det frivillige brannvesenet. Han er også søkkrik og leder sitt eget firma, som han har arvet fra sin søkkrike far. Sekretæren klarer nesten å sjekke han opp før han redder en naken heks ut av et brennende hotell. Hun



(Herbert Roesse)

gifter seg med ham og så er vi i gang. For Wooly, som er vegetarianer, er det selvsagt sjokkerende at kona slakter høner i badekaret midnattstid. Men Smith har tydeligvis vansker med å skildre et menneske som bare er ondt. Han får ikke utnyttet alle mulighetene, selv om det selvsagt er en god idé når hekse forbanner sekretærrivalen til å maskinskrive bakvendt. Mens hovedpersonen selv blir tankeleser. Og når hekse virkelig trapper opp og begynner å brenne kirker, får Smith panikk og feiger ut. Slutten ble skrevet etter hans død og er noe Dracula-inspirert med staker og veikryss og alt det der. Slett ikke overbevisende.

For de av leserne som har sett filmen *L.A. Confidential* hvor Kim Basinger spiller en kvinne operert for å se ut som VERONICA LAKE, kan det være greitt å vite at sexsymbolet Veronica Lake spilte hekse i filmatiseringen.

Til sist, her er reklamen for en av hjemmesidene om forfatteren:

*So why bother with a web page for Thorne Smith? Smith was an extremely creative innovator that brought smiles to the faces of the Depression era. He found a niche that allowed the common man (white and blue collar alike) to dream of breaking free of the mundane bonds of day-to-day existence and to enjoy the simple things that make life enjoyable. This page was set up, in part, to remind people that there are forgotten treasures like Thorne Smith waiting to be discovered all over again. Read on and enjoy!*



Ilter jurist i Eidems strek

(annonse)

*Til neste år blir det igjen...*

*fannisk-serconistisk litteraturkongress i Oslo!*

# NORCON 2003

*Mer informasjon følger...*

*(Hvis du ikke snart får vite mer, grip tak i en Oslo-fan!)*



# Storm i Fantarktis

tekst og tegning  
ved Ahrvid Engholm

DET VAR KANSKE DEN VÆRSTA KNIPA TURE STORM HAMNAT I.

Han blev medveten om hur Hercules-planets motorer långsamt klingade av i fjärran. Och här stod han, övergiven, frusen, utkastad på Sydpolen. Snön låg som ett vitt, blankt täcke påminnande om otryckta stencilsidor. Temperaturen var bara aningen mer behaglig än i den där skolan där Nasacon 1 arrangerats.

– Vad tusan betyder »Heja Robban Heinlein«?, sade en man och föste Ture mot ingången till den stora kupolen. Den där t-shirten ser litet kall ut på ett ställe som detta.

– Säg inte det, sade Ture. Jag uppvärms av glöden i den fanniska råkraften.

Ture försökte minnas hur han hamnat här. Han skulle till en sf-kongress i Katowice. Den där förbaskade Ahrvid övertygade honom om att det var kul att gå på sf-coner i Östeuropa. Han liftade ned till Tyskland – Wolfs cykel hade varit upptagen – och sent en natt stod han övergiven på en landsväg. Plötsligt stannade en arméjeep och frågade vart han skulle. Han togs till en flygbas och erbjöds plats på ett transportplan, trots att piloterna sade att det *egentligen* var emot reglerna. Han minns att han mumlat något om »science fiction«, som om det skulle hjälpa.

Det hade varit ett sent roomparty med redaktionen för tyska Fandhome Wheekly – som firade sitt 1700:e nummer – natten innan och Ture sov därför som en stock på flygplanet. Han hade sovit djupare och längre än en recension av John-Henri Holmberg. Och innan han visste ordet av stod han där på isvidderna.

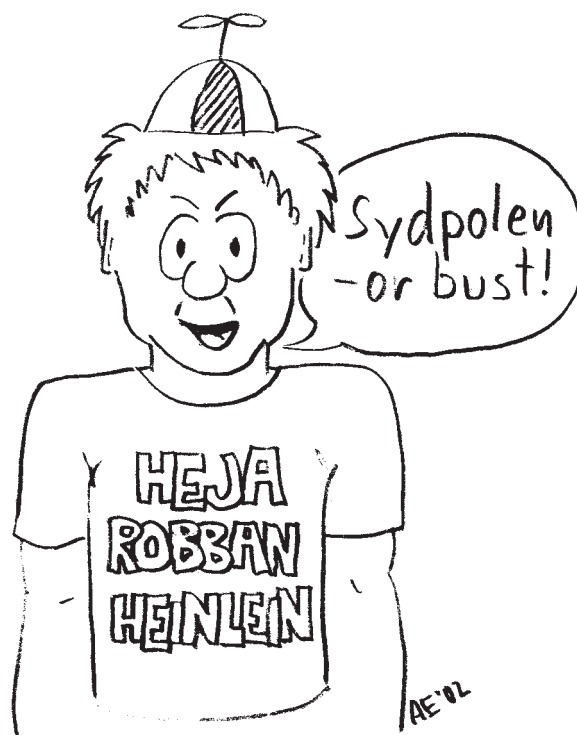
Men vad var det för röda fläckar där i snön? Ture såg något i ögonvrån utanför ingången, men hann inte fundera på saken innan dörren slöts.

Någon dag borde jag lära mig att »Sydpolen« som destination lätt kan missförstås. Katowice finns väl ändå inte i Antarktis, tänkte Ture. Han kände hur nya numret av Jules Verne Magasinet alltjämt låg nedstoppat i ena backfickan (snart skulle väl JVM få plats i en bröstficka). Och han som inte läst det än.

Men det var föga tröst.

Scott-Amundsen-basen bestod framför allt av en stor kupol med ett antal byggnader innanför. Det skulle ge en dubbel barriär mot det bistra klimatet. Om Wolf inte kan få Globen för nästa Nasacon kan han väl prova det här. Ture föstes till ett av husen och snart stod han i en stor matsal. Råbarkade kvinnor och män stod i kö till serveringsdisken. I ett hörn vid ett av borden satt...

– Åka! utbrast Ture.



– Ture! utbrast Anna »Åka« Davour och studsade upp från bordet. Vad i helskotta gör du här?

– Jag tror det blev ett missförstånd. Milt sagt. När kommer nästa Fanzine-Press?

Ture hade läst att Åka skulle vara här nere vid Sydpolen. Scott-Amundsen var visserligen en amerikansk historia – ett nästan lika imponerande bygge som Warhoon 28, faktiskt – men här fanns forskare från hela världen, by courtesy of the US Government. En bit bort fanns en stor påle nedkörd i marken, som en stor stencilpenna, representerande den geografiska sydpolen. Basen bestod av barracker, förrådsskjul, en landningsbana man försökte hålla plogad och den enorma kupolen, med fler byggnader inuti. Ett par hundra personer bodde där. Storm vare det turligt nog inte, utan solen sken på den antarktiska himlen. Men under vintern kunde det bli lika iskallt som läget mellan Vheckans Ävfentyr och SFSF:s styrelse 1979, med temperaturer på under minus 70.

Ture slog sig ned vid Åkas bord, sedan hon med vetenskaparens fulla auktoritet snott åt honom litet varm skaffning. Sedan berättade han sin historia om hur han på väg till Sydpolen hamnade vid sydpolen.

– Jag tror de slängde av mitt bagage och att någon av era gubbar tog hand om det. Jag hoppas inte stencilunderlägget blev skadat.



– Typisk byråkratisk villervalla, sade Åka. När du sparkas av planet är det ingen som ifrågasätter att du skall vara här. Tyvärr kommer inte nästa plan förrän om en vecka. Senast jag hörde av Ylva hade hon inga flygande hästar i stallet, så det är bara att vänta.

– Skulle inte Autarkatet ha en bas för Legion de Stratonis här nere. Dénis kanske har ett raketskepp över.

– Man brukar ibland se strimmor på himlen, men jag är rädd att det är meteoror, och inte från Club Meteor. Du vet man kan hitta meteoriter från Mars här nere!

– Det var värst. De får alltså ligga i över ett halvår innan ni finner dem.

– Men det är kul att se ett bekant ansikte – du är inte så finmig längre, Ture! Vi får tala med chefen, så skall vi nog finna en bunk åt dig.

– Jag tror inte jag varit med om något värre sedan Anti-Smoke Con, suckade Ture. Du minns kanske att jag behövde papper till mitt oneshot. Så jag gick omkring och tog ned de där arken där det stod »Rök fritt«. Efter som lapparna var felstavade ansåg jag dem umbärliga. Carolina och Hans höll på att mörda mig, men Bellis, Lennart och Wolf stod och applåderade. Eller om de nu stod och hostade i takt.

– Det var en djäkla soppa, sade Åka.

– Nej, jag tyckte inte den var så farlig. Litet klimpig kanske. Är det ishavsräkor i den?

När de ätit klart gick de och letade efter Tures avslängda bagage. De fann det i en snödriva vid kupolens ingång. Vad var de där röda fläckarna för något?

Ture tog upp en plastpåse – som han annars brukade använda för förvaring åt fanzinet Go Ahead (Make My Day) – böjde sig ned, skrapade upp bitar av snön med fläckarna, stoppade dem i påsen och gav den till Åka:

– Jag såg det när jag kom. Det liknar blod, sade han. Du som är forskare kanske kan säga vad det är?

– OK, Ture, jag skall titta på det när spektralanalysatorn blir ledig. Men nu har vi litet saker att fixa. Vi bör prata med amiral Tucker och ordna bättre kläder. Den fanniska glöden lär inte hålla dig varm här hur länge som helst. Och jag tror det finns en ledig bunk i min korridor.

Snart stod de vid en skylt med guldskrift:

*Admiral Terrence Tucker*

*Executive Chief, US Scott-Amundsen Antarctica Base*

– Amiral Tucker är chef för bygget, teaterviskade Åka. Kallas för »Tough« Tucker.

Kontoret var inte direkt luxiöst; knappast större än ett rum på Hotell Samaranten under en Confrontation. Amiralen var en fryntlig, rödbrusig man som verkade nära pensionsåldern. Han tuggade på en otänd cigarr och var klädd i en illa passande uniformsjacka med guldtränar. Åka presenterade Ture och gjorde en kort sammanfattning av vad som hänt.



– Du kan kalla mig Terry, unge man, men många säger också »Tough«. Man måste vara tuff för att klara sig här nere. Det var en röra det här, men vi tar hand om dig tills nästa plan kommer om en vecka.

– Jag är hemskt ledsen, sir, och tacksam, stammade Ture.

– Inget »sirande« tack, sade amiral Tucker och log. Det är inte ditt fel. De som sköter de där förbenade flygplanen borde ha haft bättre koll. Dr Davour här får hjälpa dig ordna bättre kläder och hitta en ledig bunk. Den där t-shirten är inte mycket att ha. Vem är förresten »Robban Heinlein«?

– Ett litet internt skämt, si...Terry. Robert Heinlein, »Robban« är ungefär som »Bobby«.

– Den Heinlein? Robert A? Min gamle farsgubbe brukade umgås med honom.

Ett litet ljus tändes plötsligt i Tures skalle, ungefär som när Sam J Lundwall skruvar i en glödlampa. Först utannonserar han att han skall sluta skruva i glödlampor, men han skall bara skruva i de sista som är oiskruvade. Och så utannonserar han åter att han slutar med glödlampor, och skall sända glödlampsarkivet till soptippen, men fortsätter skruva. Och så vidare. Hur som helst blev glödlampan iskruvad, och den tändes nu hos Ture, som utbrast:

– Det är inte så att din far heter Wilson Tucker? Känd som »Bob« Tucker? En av världens mest kända

science fiction-fans, med litet obetydligt sf-författande som hobby med vänsterhanden.

– Eh...det kan nog stämma, sade amiral Tucker och såg besvårad ut. Wilson »Bob« Tucker, det är farsan det. Men jag har ju tagit en helt annan väg i mitt liv. Det farsan sysslat med tycker jag är ytterligt pinsamt, det där fandom-tjafset och fanzine-tramset och allt. Jag försökte men kunde aldrig klara av de där tegelstenarna.

– Jag håller med om att böcker ibland har blivit alldeles för tjocka.

– Nej, jag menar tegelstenarna. De som folk sände till farsgubben för att bygga Tuckerhotellet.

– Tuckerhotellet, sade Åka. Jag tror jag minns det.

– Vi glömmet det nu, sade amiral Tucker. Det där är inte min grej. Jag har aldrig sysslat med *sån't skit*. Och jag vill inte att ni nämner ordet fandom mer i min närhet. För mig gäller US Navy. Iväg med er nu!

Medan de hämtade ut mer praktiska kläder i förrådet och ordnade förläggning berättade Ture mer om Tuckerhotellet. Bob Tucker hade en gång utannonserat att det vore praktiskt med ett permanent Worldcon-hotell. Så han hade föreslagit att det skulle byggas i hans lilla hemstad, Bloomington, Indiana, mitt ute på prärien. Någon presenterade en ritning, som bestod av en jättelik bar och några pyttesmå programrum runtomkring. Då började andra fans att sända honom tegelstenar per paket, som grundmaterial för att börja bygga Tuckerhotellet.

– Jag hörde om det, sade Åka och langade över några bulliga kläder.

– Jösses, sade Ture. Bakom sådana här bylten skulle man nog rent av kunna klara av några anglemarkska sarkasmer.

– Eller några belliska pikar, sade Åka. De skyddar mot kyla också.

– Bossen verkade inte så förtjust i science fiction och fandom?

– Som du kunde höra själv. Han lägger sig inte i, men man får knappast heller någon uppmuntran för sådana fritidsaktiviteter. Jag har försökt få igång litet fantarktisk fandom här på basen, men det går lika trögt som att läsa en modern fantasyroman.

– Ni har väl en pub?



– Jodå och öhl också, sade Åka. Vi har det efter jobbet, och i alla fall ett par kvällar i veckan. Som du inser blir det för dyrt att flyga ned burkar och flaskor. Men några av kemisterna har fått fram riktigt bra malt från bageriet, och med hjälp av mikrobiologerna har de ordnat ett litet hembryggeri. Amiralen var väl skeptisk mot det till en början, men en pubkväll då och då är bra för moralen.

– Och du har kanske försökt utlysa en sf-pubafton?

– Jo, men innan du kom var jag enda fan här, så det gick inte så bra. Och jag får erkänna ett läsekretsens för Folk och Fans är tämligen begränsad här nere. Den är nog uppe i två nu. Jag brukar skriva numren som PDF och skicka dem till Upsalafandom för tryckning och distribution.

– Jag har sett dig på Sverifandomlistan en del, Åka. Ni har väl en internetförbindelse?

– Japp, och det finns nog en terminal i den här korridoren som du kan använda, sade Åka och knuffade upp en dörr.

De kom in i en bostadsmodul som liknade studentkorridorer med mindervärdeskomplex. Man bodde i våningssängar i minimala rum två och två eller fyra och fyra, med ett gemensamt pentry där det också stod en gammal PC med skärm.

– När Ahrvid kraschade i telefonkiosken på Bacon skulle han nog ha tyckt att detta vore rena lyxen, anmärkte Ture.

– Jag tror att översta bunkan i den där skrubben är ledig, sade Åka. Jag bor i andra änden av korridoren.

Ture slängde in sina grejor och anslöt sig till Åka vid pentryt och datorn.

– Jag kollade just och förbindelsen funkar, sade Åka. Jag har lagt upp ett konto åt dig; det kan jag göra med mina systemprivilegier. Men det är några saker du måste tänka på. Vi har en 42 Gigabitslinje som går via en amerikansk satellit. Den är främst till för vetenskaplig data, men man får använda den för privata saker som till exempel att ta emot Sverifandom-listan, som för övrigt cahas lokalt.

– Men?

– Det kan bli ganska mycket trafik ibland på Sverifandom, och om det blir för mycket ligger listan skrynkligt till. Jag har lagt in en liten indikator i ena hörnet som talar om Sverifandom-volymen. Kom i håg; det får inte gå över 10 procent av förbindelsens kapacitet! Det brukar vara nära ibland...

– OK, sade Ture. Jag tror jag fattar. Där sitter Bellis och Engholm och BAGS och Karl-Johan och Tommy och andra och pladdrar, och går det över en tiondel av 42 Gigabit måste du stänga av förbindelsen.

– Annars får jag driftcentralen på mig! Så bidra inte för mycket till volymen, snälla söta Ture. Jag vill gärna ha förbindelsen till Worldfandom öppen.

Ture beskådade fascinerat Sverifandom-mätaren. Just nu låg den på 2,7 procent...2,8...sedan gick den ned till 2,3.

– Det verkar funka bra, trots allt, sade Ture.

– Jodå, nu går det. Fast du skulle ha varit med tidigare då vi hade Spray som internetleverantör. Men nu måste jag nog lämna dig, sade Åka och studsade upp från pentryns bord som om hon besökte en Hultfreds-



festival och just drabbats av tidernas riff med 100 000 Watts högtalare. Jag har forskning att forska i och vetenskap att skapa. Vi kan synas i matsalen sedan. Det är pubkväll senare.

– Visst. Jo, Åka, du har väl kvar den där plastpåsen? Du kan väl ta och köra den där analysen, när du får tid. Jag tror att det är blod, och jag har en obehaglig känsla av...det är något konstigt med de där röda fläckarna...något stämmer inte...

– Du menar väl inte att du misstänker ett mord? Du skall inte förläsa dig på deckare, Ture. Du skall läsa science fiction! Det är mycket nyttigare för dig.

– Kör bara analysen. Jag oroar mig säkert i onödan. Vi syns senare!

Ture skrev ihop en redogörelse för Sverifandom om hur han råkat hamna i Antarktis. Genast kom det kommentarer och Sverifandom-mätaren steg oroande: 4,7...4,8...4,1... Sedan gick det ned till Strax över 2 procent igen, och krisen var överstånden.

Sedan postade Ahrvid ett budskap om att alla som delade av stycken med blankrader borde skjutas, och strax sköt mätaren i höjden igen. Det lugnade ned sig när debatten snart började handla om ICA-kassar, grävlingar, Ian Gillans vänstra lilltånagel, kattpiskning, fjorton sätt att putsa ett fönster, nummer fem, sid fyra, rad två, ord sju i Nicklas senaste fanzine, kulsprutor, grekers skäggväxt och spritskransar.

Ture försökte hänga med i de viktiga debatterna så gott det gick, men var hela tiden noga med att inte framkalla sådana flammor att Sverifandom-mätaren steg farligt högt. Det fanns ett bergsäkert sätt att få ned aktiviteten när den blev för hög: att börja skriva om science fiction. Sverifandom-mätaren var nere i 0,9 när symboliska referenser i Asimovs författarskap diskuterades. Men än märkvärdigare blev det när Rolf postade en vits – då gick mätaren ned till 0,01.

Jag tror inte vi skall abonnera på SKRIVA här nere, tänkte Ture. Det kan bli farligt.

Samtidigt kunde han inte släppa tankarna på blodfläckarna vid kupolens ingång.

Här sitter jag alltså, tänkte Ture. Jag är fast här i Fantarktis i åtminstone en vecka. Förutom Åka finns inga fans. Amiral Tucker verkar mildt sagt pinad av att påminnas om sin fanniske far. Inget ställe för heavy fanac direkt. Jag känner abstinensen komma. Tänk om Shackleton-expeditionen lämnat kvar en gammal stencilapparat, och tänk om antarktiskt plankton kan koaguleras till stenculfärg, och...

Nej, nu får du lugna dig Ture! Inte ens Åka har fått igång någon fandom här, och *då* är det nog rätt kört. Om vi bara vore tre fans! Då kunde vi starta Fantarktiska PRFSC, och ha både ordförande, kassör och sekreterare. Sluta dröm, dumma Ture! Du är fast här omgiven av mondanare. Det är ensamt och stolt att vara fan. Du får göra något annat under tiden.

Som att lösa ett mordfall!

De där röda blodfläckarna. De måste betyda något. Du har en hel vecka på dig, gode hr Storm. Ingen annan har brytt sig om det, och du har tid och inget annat att göra. Tänk vilka rubriker det skulle bli i Ansible (»Swefan



Storm Solves Fantarctica Mimeo Murder Mystery») och Locus (»Mr Ture Storm Secures Bookdeal over Antarctica Mystery for 100 000 Dollars«).

På Tures propellermössa skulle det kunna stå en stolt devis: här fattas många kloka beslut. Nu fattades ett sådant beslut. Han slängde sin olästa JVM på bunkens filt, drog sina kyltåliga kläder över Robban Heinlein-tröjan och begav sig ut.

Han började med brottsplatsen. Till sin olycka upptäckte han att det var svårt att göra en undersökning. Det hade blåst upp. Med is-snö som piskade som pilar i ansiktet. Nya drivor som tornade upp sig över platsen för blodfläckarna. Vind som ven i falsett. Storm som ylade och kved i raseri – men snart lugnade han sig. Ture grävde och grävde men fick bara fram några små antydningar av rött på några mikroskopiska snökorn. Åka fick ett rejält prov av spåren när de var färska. Jag får hoppas att det leder till något, tänkte Ture.

Sedan besökte han datacentralen. Men de vägrade att lämna ut några personallistor till honom. Och ifall någon saknades kunde de rakt inte säga. Det var lika hopplöst som att försöka starta ett nytt svenskt sf-magasin. Amiral Tucker var upptagen och fick inte störas, sade hans sekreterare. (En söt tjej som påminde Ture om en sverifanne som för många år sedan skrikande sprungit iväg när han frågat om hon ville göra ett oneshot med honom. Han fick utge sitt oneshot själv. Ett kladdigt jobb, men det måste göras.) Tydligen hade Tucker dagliga perioder då han låste in sig och gjorde sig oanträffbar.

Det finns förstås ett alltid ställe där man vet allt som händer. Och det är matsalen. Alla måste äta. Dit kommer alla de 200 på basen minst tre gånger om dagen. Där märker man om någon saknas. Man borde få höra mer skvaller där än i Filk i Farten-spalten.

Ture begav sig dit.

– Vi tillåter inga hundar här, sade kocken och serveringsmästaren som var en stabbig US Marine Sergeant. Är du inte klok! Varför skulle irakier få befinna sig på US soil!

– Internationellt territorium... Men jag menar hundar

på fyra ben. Voff! Voff! Du vet, Amundsen hade sådana.

– Jasså, det, svarade kocken. Vi hade några, men de gick åt för ett par månader sedan när vi hade koreansk vecka här.

– Inga andra djur?

– Inte som jag vet.

– Inga råttor?

– Varför i all världen skulle iranier få... Jasså, sådana råttor. På något sätt tog det sig hit råttor för flera år sedan, men vi utrotade dem. Rättgift, kemisk krigföring direkt från vietnamlagren, rättfällor i kolfiber konstruerade av NASA. De hade inte en chans.

– Det var som katten, sade Ture och tog emot en kopp te.

Om TDP(pfebt) vetat att Ture tog socker i sitt te, skulle Martin Andreasson väcka en indignerad interpellationsdebatt i riksdagen. Ture flyttade runt litet mellan borden, presenterade sig och försökte luska ut något som kunde vara till hjälp. Ingen verkade sakna någon. Ingen hade sett något underligt.

Ture drog sig undan i ett hörn för att tänka. Spåren var nu omöjliga att studera, men hade sparats innan. Om någon person var försvunnen gick inte att få veta just nu. Han hade i alla fall eliminerat att det skulle kunna vara djurblood. Blood från hundar skulle aldrig ha kunnat ligga kvar i två månader i Antarktis' snabbt skiftande landskap. Det Ture sett hade inte ens klarat sig i två timmar.

Plötsligt kom Åka. Hon tog en kopp att dricka och anslöt sig.

– Nu har jag forskat klart för idag, sade hon och log brett (det där leendet som kan få vem som helst inklusive stenstatyer på Upsala kyrkogård att med entusiasm ställa upp i en kongresskommitté).

– Har du...?

– Du menar det där provet. Jag har försökt, men det är något konstigt.

– Förklara! Du får det att låta som något lika märkligt som B-O Rin3ber4gs skrivfel.

– Jo, sade Åka och samlade sig. Till slut blev analysatorn ledig och jag försökte köra provet. Jag hade kommit igenom de proxifilations tester som sade att det inte var ketchup eller tomatssås – men då började det ryka! Det bolmade som på ett roomparty! Snabbt fick jag kosta mig mot ultragluonstabilisatorn för att göra ett nödstopp på apparaten. Vid felsökning fann jag att det måste ha blivit fel på spektralneutronfluktuationsdiversifierarkomplexorn. Det var något märkligt med provet. Det fick maskinen att bli helt vild!

– Suck, suckade Ture. Vad tråkigt.

– De blev riktigt sura på mig på labbet. Nu har jag förstört deras fina analysator. Utan den kan de inte utföra sina termodynamiska kromografkalibreringsanalyser. Om du fattar. Det är den märkligaste substans jag någonsin försökt analysera. Redan i början märkte jag att diffusionsfrekvensmätaren höll på att bli helt vild, och visarna för centripetalmodulationen gick i taket. Det klickade och surrade och gnisslade på ett rent obehagligt sätt. Nu har vi fått beställa reservdelar, och det är inte lätt. Leverantören finns i Brooklyn, och du

skall veta att det finns bara tre spektralneutronfluktuationsdiversifierarkomplexorer i New York. Och då menar jag riktiga spektralneutronfluktuationsdiversifierarkomplexorer, av A-sortering. Det finns inte fler!

– Ledsen, sade Ture. Jag kunde inte ana att det var en så märklig substans. Nu har jag bara ställt till problem...

– Glöm det, sade Åka. Kom bara i håg att när jag kommer tillbaka till Sverifandom och jag skall göra en kongress behövs det en extra frivillig i kommittén, och jag tror jag sitter framför en sådan frivillig just nu.

– OK. Det är jag skyldig dig, sade Ture

Men Åka blev plötsligt gravallvarlig. Hon spände ögonen i Ture och hennes ansikte blev alldeles grått, som om hon sett ett spöke eller en skymt av Hans Starlife som smög omkring för att värva medlemmar till sin Kosmiska Trädgårdsmöbel- och Rymdfederation.

– Du Ture, sade hon. Jag tror inte du förstår. Det här är *out of this world*.

– Vad menar du?

– Tro på en vetenskapare som säger sig ha stött på något märkligt! Mot bakgrund av hela min forskarkarriär måste jag säga att det var något förfärligt, underligt, nästan utomjordiskt med provet på den där röda, blodliknande substansen. Spektralneutronfluktuationsdiversifierarkomplexorer brukar helt enkelt inte bete sig så!

– Det var som fan! Det var det mest spännande jag hört sedan Bob Weber på Regncon avslöjade att han inte var från Kanada trots allt.

– De blev faktiskt inte sura på mig på labbet, när de förstod vad som hänt. De blev lika uppjagade som jag! Vi står för något fullständigt nytt. Något som vetenskapen aldrig tidigare stött på. Jag slås av en tanke. Har du läst Nova SF nr 1, 1985?

– Jo, det har jag nog. Än se'n... Du menar inte!

Plötsligt gick det upp ett nytt ljus för Ture. Den här gången kom det som en blix. Ungefär som när Lars-Olov Strandberg skall skruva i en glödlampa – han skruvar i en blixtlampa istället och tar en diabild. I detta nummer av Nova SF publicerades ju....

– Det menar jag, sade Åka. Novellen »Vem där?« eller »Who Goes There?« av John W Campbell. Också gjord till en känd film...

– The Thing, utbrast Ture En utomjordisk varelse kraschar sitt tefat i – Antarktis!

– Och varelsen har kanske smugit kring knuten, sade Åka, och efterlämnat sitt blod!

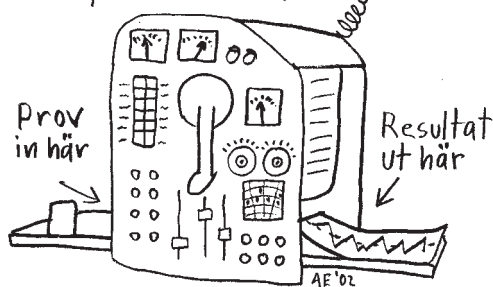
– Därför förvirrar provet analysmaskinen lika mycket som Cosmica 1991 förvirrade sina deltagare! Men jag måste nog påpeka, sade Ture torrt, att en rund byggnad som denna mäktiga kupol inte har några knutar.

– Däremot finns det en hel del knutar att försöka lösa upp i vårt lilla mysterium.

På kvällen var det pub. Och den kvällen inträffade alldeles strax. Dygnet var mycket märkligt på basen. Utanför var det halvårsvis sol, men innanför kupolen var det natt, genomsuren av starka strålkastare. Så evig natt eller evig dag var en smakfråga.

Matsalen fylldes av forskare och tekniker och administrativ personal. Kemilabbet bar under allmänt jubel in

## En spektralanalysator:



ett par stora dunkar med nybryggt öhl. Kocken plockade fram en pubskylt som han satte upp ovanför serveringsdisken, där det stod The Black & White Penguin. Löftet om öhl kändes påtagligt.

Folk stod i små grupper och diskuterade sina forskningsrön medan hembrygden skummade. Mikrobiologerna, som hjälpt kemisterna, hade fått fram ett riktigt bra resultat. Till och med Bengt Nyman skulle kunna dricka det utan att få omedelbara uppkastningsreflexer. Åka och Ture minglade. Det kändes nästan som sf-fandom. Fast utan sf. Och utan fandom. Ture fanns sig inbegripen i ett långt samtal där han försökte övertyga en brittisk forskare att isbjörnar faktiskt inte vandrade på gatorna i Stockholm. Åka pumpade en tysk forskare på de senaste rönen från neutrinodetektorn som installerats nära basen året innan. De satt och ritade formler i skummet i öhlglasen.

Till slut dök också Terry »Tough« Tucker upp. Ture tänkte att han måste reda upp en sak och gick fram till amiralen.

– Sir...jag menar, Terry, får jag störa en stund?

– Visst. Kör hårt, sade han.

– Jo, jag...jag menar det kanske är fånigt...men jag tror jag såg en blodfläck utanför kupolen när jag kom hit. Jag undrar om det hänt någon olycka eller något värre, och om någon i personalen saknas?

– Det skulle jag ha fått höra i så fall, sade amiral Tucker. Jag kan försäkra att all are accounted for. Kul litet party, eh – tycker du inte?

– Jo, amiralen...jag menar Terry. Är du säker på att ingen saknas?

– Helt säker. Sista gången vi hade något sådant problem, det var för – tja, något år sedan. Vi hade en norrman här. Vad hette han? PC...Jorgensen, något sådant. En dag spände han på sig skidorna och sade att han skulle »gå på tur«. Två dagar senare anmälde han försvunnen. Vi blåste på stort sökpådrag men fann honom inte. Två veckor senare dök han upp vid ryssarnas bas vid kusten, rosenkindad och fräsch, och gjorde poetiska jämförelser med Hardangervidda. »Kan Amundsen kan jeg« sade han.

– Det var just precis innan jag stationerades här, sade Åka som nu anslöt sig till. Vad synd att jag inte var här samtidigt med PC. Vi skulle ha kunnat starta en fandom...

– Fandom!, röt amiral Tucker. Nämn inte det ordet!

– Förlåt, sade Åka.

– Ledsen för utbrottet, mina små vänner, sade amiral Tucker. Jag är nog bara irriterad över att man på det här stället får både kröka och göka...men inte röka. Jag får bara tugga på min cigarr. Skall jag röka måste jag gå utanför kupolen. och det är väl OK nu under sommaren, men under vintern... Jag svär att cigarröken på väg upp fryser till en isstod!

Ture insåg att det började bli rätt wittert. Han hade ännu inte varit på sydpolsbasen ens en hel dag och redan dykt på ett mysterium, spanat av Sverifandom-listan, varit med om att överanstränga komplicerad vetenskaplig apparatur, fått höra kockens åsikter om hundar och råttor, fått öhl och blivit nästan kompis med en tvättakta amiral. Om det bara funnits fler fans skulle livet ha varit rätt uthärdligt.

En ung forskare gjord plötsligt en halvvolt nedför en liten trappa, samtidigt som han utbrast:

– Would you conschider me drunk!

– I certainly would, sir, blev svaret från en åskådare.

Ture lutade sig mot bardisken, gav komplinganger till kemisterna och mikrobiologerna som fixat allt och förberedde sig på en fortsatt trevlig men inte särskilt händelserik kväll.

Men ett ord fick alla cirklar att rubbas. Det kom helt oväntat. Det hördes någonstans i bakgrunden, i vag bäring mot gruppen som samlats kring amiral Tucker:

SMOOOOTH!

Ture ansträngde öron och ögon. Han såg att någon smugit fram till amiral Tucker och bjudit honom på ett litet glas Jack Daniels bourbon. Amiralen såg högtidligt på glaset, tog en klunk och sade åter »smoooooth«!

Plötsligt trillade alla poletter på plats. Med ens var alla sidor i SFF-sändningen korrekt sorterade. I denna stund existerande inga försenade programpunkter. Det utomjordiska monstret som hemsökte Scott-Amundsenbasens var avslöjat!

Ture ryckte tag i Åka och tog henne åt sidan.

– Jag tror jag har löst mysteriet. Var har du provet med den där röda blods substansen?

– Varför undrar du det?

– Jag måste undersöka det. Jag tror jag kan göra en kontroll som inte du kan.

– Jag har det på labbet, sade Åka dröjande. Måste vi dit nu?

– Rädd för det. Kom med mig!

Ture och Åka smög bort så diskret som möjligt, men inte på grund av vad sämre fanzineblaskors slaskigare skvallerspalter skulle kunna tro. Åka visade vägen till labbet och fram till ett kylskåp för provförvaring. Det var alldeles tomt i lokalen. Fläktar surrade. Hon tog fram plastpåsen med provet, som nu var en rödvit issörja, och gav den till Ture.

– Du förstår, sade Ture. Där ute, utanför kupolen, fick jag aldrig någon chans att lukta på det ordentligt. Det var för kallt och jag var för upptagen av annat. Visserligen förstördes mitt luktsinne för länge sedan av alla stinkande oneshots svenska fanzineutgivare gjorde i början av 80-talet, men det finns en lukt jag inte misstar mig på.

– Är du säker?

Ture öppnade plastpåsen och böjde ned huvudet. Han tog ett par djupa andetag, och fick ett märkligt lugnt,



harmoniskt utseende i ansiktet från ångorna i påsen.

– Jag är säker, svarade Ture.

– Mina vänner, mina vänner, några små ord, om jag får be!

Ture hade ställt sig upp på en stol nära baren och pockade på uppmärksamhet. Det här fick bära eller brista, tänkte han. Det var dags att gnugga den käckä rokokorumpen i morgongröten. Det fanns ett liv att föra in på rätt väg, en människa att rädda och ett avslöjande att göra. Om han hade fel skulle han bli utslängd i en snödriva i bara sin Robban Heinlein-skjorta, och då skulle det vara kört. I detta klimat skulle inte ens denna persedel kunna hålla kylan stängden i mer än 16-17 timmar.

Folket började tystna. Det var tydligen helt tillåtet att begära ordet. Antarktiterna tyckte nog bara det var trevligt med någon som hade spännande saker att säga.

– Mina vänner, jag har varit er gäst – efter ett högst oförklarligt missförstånd – under en mycket kort tid, och som en del av er vet har jag försökt lösa ett mysterium.

Det kvarvarande mumlandet i publiken tystnade nu.

– När jag kom hit hittade jag misstänkta röda fläckar utanför basen. Det har varit min teori att det var blod och att det har skett något hemskt som någon försökt dölja. Ett mord kanske? Jag tog prover av substansen och min vän dr Davour här (Åka log förläget) har misslyckats med att analysera det. Jag vet bara en substans som trotsar alla analysförsök, men jag kommer till det strax.

Ture gjorde en kort paus och tog en klunk öhl. Fina kemister de har här!

– Jag har inte hunnit presentera mig för alla, men som många vet är jag en fan av science fiction – vilket betyder mycket mer än ni tror! Det är fandom, fanzines, coner, allt möjligt. Fandom är mycket större än oss själva. Ni har ibland er haft Åka här som försökt entusiasmera er för sf-fandom, tyvärr utan framgång.

– Jag läste nog Analog som liten, mumlade en röst.

– Jag med, sade en annan. Jag tyckte det var skoj.

– Jag brukar gå in på Locus' website när ingen ser, sade en tredje.

– Jag tittar på Star Trek. Räknas det?

– Men »Tough« Tucker är inte så förtjust i sådant, så vi håller det för oss själva.

– Jag kommer till det, sade Ture. Låt oss börja med mina indikationer. Jag funderade på hur i all världen jag kunde hamna här. Transportsystemet till basen verkar rätt kaotiskt, och det slog mig att det kanske beror på att hit smugglas både ett och annat in. Till exempel sf-böcker, fanzines kanske, sådant där science fiction, ni vet. När jag kom hit sade jag »Sydpolen« och »science fiction« och hamnade här. Flygplansbesättningen var vana vid att något med den beskrivningen skulle hit, även om det var emot reglerna. Det är min teori i alla fall.

Amiral Tucker hade nu satt sig ned och började skruva på sig.

– Nästa indikation är Sverifandom-listan. Jag har fått veta att Sverifandom-listan har tillstånd att få använda upp till 4,2 Gigabit av bandbredden, och det kan knap-

past ha skett utan att någon i beslutande ställning givit sitt tillstånd.

Amiral Tucker sjönk allt mer ihop i sin stol.

– Vi har en hemlig sf-fan bland oss, och det är dags att han går ut i offentligheten. När jag tidigare i dag försökte besöka honom var han upptagen och fick inte störas. Han kanske läste sf, fanzines eller skrev fandom-korrespondens. Varenda dag har han sådana hemliga stunder. Denna man har lurat oss hela tiden. Jag har svårt att tro att en son till Bob Tucker, Hoy Ping Pong, legendarisk amerifan från urtiden, skapare av Tuckerhotellet, kan bli något annat än en – shann trufan! Jag hörde just något i baren som fick mig att bli helt övertygad: vår älskade chef, amiral Terry »Tough« Tucker fick smaka på litet bourbon och sade »smooooth«, just som hans far Bob Tucker brukar säga med den mest intensiva fanniska känsla som finns i Worldfandom.

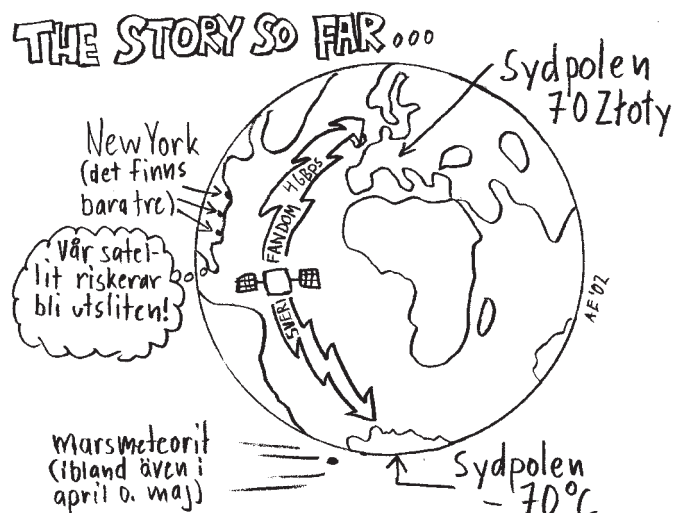
Salen var dödstyst. Amiral Tucker började få en mer upprätt ställning. Om det bildats små tårar i hans ögonvrår, hade de nu i alla fall torkat upp.

– Amiral, sir, Terry, son till Bob Tucker. Du skall se att det inte är så farligt. Ställ dig upp och berätta att du är en fan. Jag har redan märkt flera stycken i publiken här som är smygfans. Jag och Åka känner ni till, och vi är ungefär så många hundra procent fans man kan bli. Vi skall stötta och hjälpa dig, fanmiral Tucker, och du kommer att träda fram som en större människa och fan till karl.

Amiral Tucker reste långsamt på sig. I ögonvrån såg Ture att Åka fick något rörande i blicken. Någon tog plötsligt fram ett nummer av The Magazine of F&SF ur bakfickan. (Var är min JVM när jag behöver den! tänkte Ture.) Amiralen steg fram, skakade på huvudet, höjde på blicken, och när ansiktet vändes mot publiken såg man ett varmt, stolt leende, om än ännu uppblandat med små droppar vemod.

Det dröjde 20-30 sekunder innan han började tala. Men så småningom kom orden fram:

– Tack Ture, the Storm of Sverifandom. Tack dr Davour, som också hjälpt till. Det här är en svår dag för mig... Jag har fått dölja min fanniskhet. Det är inte lätt att vara fan i amerikanska flottan. Jag har fått utföra alla mina fanacs under dussintals pseudonymer, och det var



kämpigt. På sätt och vis är jag lättad över att äntligen få berätta om det. Det borde rent av en idiot inse att en son till Bob Tucker inte kan bli något annat än en ren fan, redan från fadersmjölken eller vad det heter. Ture är ingen idiot. På alla mina kommenderingar har jag fått smuggla in sf-böcker. Och det är klart jag måste hjälpa Åka att få in Sverifandom-listan.

Det verkade som om amiralen var nära att bryta ihop, men Ture klev ned från stolen, gick fram till honom, lade en arm kring Terry Tuckers axlar och sade »The Reality of Fanac – glöm inte det.« Tucker samlade sig och tog ordet igen:

– Från och med nu upphör mitt passiva motstånd mot all sf-aktivitet här i Antarktis...eller jag bör nog säga, Fantarktis. Jodå, jag har nog sett hur det smusslats med Analog och Interzone här och där. Men jag har tvingats inta en fasad av förakt och starkt avvisande, för att inte avslöja mig. Min far har vetat om allt – Roscoe bevare honom! – men förstått mitt läge. Får jag fråga: Hur många här har läst science fiction?

Nästan alla händer for upp.

– Hur många har hört talas om fandom? Det var ovanligt många! Jag har ett förslag: låt oss här och nu grunda the Fantarctica Science Fiction Club och fortsätta denna

kväll som ett sf-pubmöte! Någon ropade »Gosh wow!«. Åka hoppade fullständigt otyglad upp och ned. Det kom spridda applåder. Det blev ett antal leverop. Applåderna tilltog i styrka. Bob Tuckers son höjde på armen och äskade tystnad.

– Ture, jag har en sak att fråga. Hur var det nu med den där blodfläcken?

– Jo, amiral...Terry menar jag. Det var det slutliga beviset. Du måste tidigare ha haft en stencilapparat här. Du kanske knackade stenciler när sekreteraren såg till att du förblev ostörd. Men sådan blir allt svårare att göra nu för tiden. Stenciler är ute. Vad du gjorde av stencilapparatens vet jag inte...

(– Med litet redesign blir färgframmatningsenheten en utmärkt spektralneutronfluktuationsdiversifierarkomplexor, påpekade amiral Tucker.)

– Men du hade en annan sak du måste göra dig av med, för att kunna fortsätta med dubbellivet. Du hällde ut det utanför kupolens ingång, och trodde att ingen skulle se det. Inom ett par timmar skulle det också vara helt försvunnet, men då råkade jag komma.

Ture gjorde en dramatisk paus.

– Jag kände det på doften. Det var förstås inte blod. Det var rött stencilkorrekturlack.



# Onde svensker

**Alexander Court (2001): *Active Measures***

I en hylle i en bokhandel i en shopping mall i New Jersey så jeg en paperback der et hakekors med barberbladaktige kanter skar seg ut av et svensk flagg. Blurbet snakket om svensker med lyst til eugeniske inngrep mot ikke-nordiske. Bare en amerikansk lege og assassin kunne stoppe dem. Lo litt for meg selv, og tok boken. Tross alt var den på tilbud, \$1.99.

Den amerikanske humoristen P.J. O'Rourke laget engang en dumhetsskala. Den lyder slik: *Silly, Very Silly* og *Shirley MacLaine*. Selv har jeg en viss sans for dumme underholdningsromaner som foregår i Skandinavia. I en slik samling er stadig Peter Tremaynes *Trollnight* med handling lagt til Norge – jeg skal fortelle om den en annen gang – en god Shirley MacLaine, mens *Active Measures* av Alexander Court bare er en *Very Silly*.

En amerikansk lege som også tar på seg likvideringsoppdrag for veldig hemmelige hemmelige tjenester drar til Sverige for å stoppe en svensk lege som har fortsatt 30-tallets steriliseringsarbeid. Dengang tatere og samer, nå kurdere og tyrkere. I MacLean'sk «høk over høk»-stil viser det seg at også det offentlige Sverige har sine ubehagelige hemmeligheter. Bil- og glassverkindustrien drar nytte av slavearbeidere, som er innvandrere og asylsøkere som er drevet ut av sine bostedskommuner av væpnede bander og nå bor i leire. Innimellom handlingen får vi leksjoner om såvel Sveriges som amerikansk bilindustriens unnfallenhet overfor Nazi-Tyskland.

De skandinaviske landene har alltid moderert uttalt idealisme med en dose *Realpolitik*. Det er klart at det må være lov å skrive en thriller der fasaden slår sprekker og et skandinavisk samfunn går mot diktaturet. Videre skulle jeg anta at det vil være skjønnlitterær gevinst i å kaste lys på de mørkere krokene i velferdsstatens historie. Problemet med *Active Measures* er at det er for dumt og uinformert.

Selv visste jeg ihvertfall ikke at Sverige har en «mandatory death sentence» for mord (jeg trodde Sverige knapt nok hadde en «mandatory sentence» for noe), at flagget er rødt og hvitt, at lutheranere korsar seg og synes det er synd å bruke briller, at de fleste innvandrere og asylsøkere i Sverige har kommet og oppholder seg helillegalt som en slags «wetbacks», at den svenske flåten ble senket av den polske under andre verdenskrig...

Slik kan man plukke «faktum» etter «faktum». For denne anmelderen topper det seg når hovedpersonen mot slutten av boken henvender seg til Sveriges statsminister og holder en tale à la: «Nei, dere har vel ikke hørt om multikulturalisme og dens fordeler, har dere vel? Nå skal jeg fortelle det vi amerikanere vet...» Komikken er nesten ubetalelig.

Det er faktisk litt skremmende at bokcoveret fremstiller Alexander Court som en slags «operative» innen amerikansk utenrikspolitikk – la oss håpe det er bløff, eller at han har mer greie på de latin-amerikanske landene som nevnes. Kanskje uansett, stakkars latinamerikanere.

Skjønt man skal nok alltid ha i bakhodet at skandinaviske romaner satt i fremmede land nok iblant kan være like underlig lesning for innfødte fra de landene.

– Per Christian

# Larsson og Long John Silver

**Björn Larsson: *Long John Silver*  
Stenersens forlag, 1998**

Når andre forfattere skriver fortsettelser av kjente bøker og filmer, kan resultatet bli temmelig tragisk. Fortsettelsen av *Tatt av vinden* var for eksempel temmelig vassen. Og fortsettelsen av *Casablanca* som nylig var tilleggsbok i et av våre største ukeblad, var direkte tragisk. Greitt nok at hovedpersonene møtes igjen for å ta livet av Reinhard Heydrich, (ledende i Gestapo, Riksprotektor i Böhmen og Mähren), men så vel personskildring, plot og språkbruk er er en hån mot enhver intelligent leser. Og det er jo trist, for som en av de ledende bak jødeutryddelsen, er jo Heydrich utmerket skurkemateriale. Og det kunne blitt en knakende god norsk science fiction om man hadde latt ham overleve attentatet i Tsjekkia mai '42 og gifte seg med sin norske elskerinne. For en av Hitlers nærmeste menn bosatt i Oslo ville utvilsomt overtatt makten fra Terboven og Quisling. Og med en halv million tyske soldater i Norge i '45, ville muligens Heydrich klart å beholde Sør-Norge som en gladnazisone utover i 50-åra. Muligens med et Nord-Norge fortsatt okkupert av russerne og Trøndelag som nøytral sone under svensk kontroll. Sverige har jo tidligere med stort hell hatt full kontroll over Trøndelagen. Nok om det.

[Vi synes du skal skrive dette. - Per Christian]

En fortsettelse som jeg derimot vil anbefale på det varmeste er selvbiografien til LONG JOHN SILVER som mange av oss husker fra Stevensons klassiker *Skatten på Sjørøverøya*. Den er ført i pennen av BJØRN LARSSON som er dosent i fransk ved Universitetet i Lund. Av hans



øvrige romaner kan nevnes *Den keltiske ringen*, 1992, og *Drømmer ved havet*, 1997.

*Long John Silver – den eventyrlige og sannferdige beretningen om mitt liv og levnet som lykkejeger og mennesketens fiende* – ble skrevet i 1995 og oversatt av Stig Holmås og frue for Stenersens forlag i 1998.

Boka er på ingen måte kronologisk. Den begynner in media res med at Long John Silver får skutt av seg beinet og den fryktelige hevnen han tar overfor den skyldige medpiraten (Han får skipslegen til å amputere foten til den skyldige og griller den på spyd.) Men deretter forteller Long John Silver om sine fattige oppvekstår i Bristol. Ungdomstiden som smugler mellom Frankrike og England. Hvordan han ble sjømann på slavetransportene, piratvirksomheten i Vest-India, hvordan han forsøker å hjelpe slaveene til å gjøre opprør for selv å ta over skipet, men mislykkes og selv selges som slave til sadistiske og seksualfrustrerte misjonærer i Vest-India. Etter et lite slaveopprør er han snart i gang som pirat og seiler med kjente sjørøvere som England, Taylor og Flint, men sørger for aldri selv å bli valgt til kaptein. og opplever pensjonisttilværelsen med frikjøpte slaver på Madagaskar.

Bjørn Larson romantiserer ikke piratlivet, han har med flere «splatterdetaljer», men får likevel gjennom sin skildring av de elendige arbeidsvilkårene for datidens sjøfolk fram hvorfor fribytteriet kunne virke fristende. Her fikk ikke bare mannskapet sin del av byttet, de fikk

også velge/avsette kaptein gjennom demokratiske valg og hadde i mange tilfeller regler for uførepensjon og andre sosiale støtteordninger deres engelske fedreland totalt manglet. Hovedpersonen er like sammensatt og oppurtunistisk som i *Skatten på Sjørøverøya*. Forfatteren har gjort et grundig forarbeid og har med de små, historiske detaljer som gir boken piratenes hverdagsliv og et tilsynelatende troverdig preg. Han setter også livet til Long John Silver inn i en historisk sammenheng ved å la ham møte en rekke mer eller mindre kjente historiske personer. For eksempel kaptein Snelgrave som både skrev en bok mot slavehandel og slåss for at sjøfolk skulle få mer levelige arbeidsforhold.

I en samtale med fanen og kunst- og religionshistorikeren Kaj Apeland på en 1. tirsdag i måneden i Oslo kommenterte han ganske riktig at også Stevenson hadde med så vel reelle som oppdikta persjoner.

Store deler av boka er preget av refleksjoner Long John Silver gjør som gammel pensjonist mens han tenker tilbake på sine samtaler med den piratinteresserte forfatteren Daniel Defoe og deres samtaler i *Angel Pub*, like bak Execution Dock, henrettelsesstedet for pirater.

Jeg er stort sett enig med GøteborgPostens anmeldelse: Dette er en eventyrroman som med sterk realisme beretter om piratdåd, kjølhaling, kamper, slavehandel, stormer, skipsforlis, ond og brå død og farefylte smuglerreiser.

– Tore Bareksten

## Oscar II og runestenen

Larry Millett (1999/2000): *Sherlock Holmes and the Rune Stone Mystery: From the American Chronicles of John H. Watson, M.D.*

Vanligvis er jeg ikke så interessert i Holmes-pastisjer. Skjønt da jeg plukket opp denne romanen og leste baksidetekst om hvordan Oscar II kontakter Holmes og ber ham undersøke oppdagelsen av en runesten i Minnesota, ja, da visste jeg at jeg bare måtte ha den.

Millett har tydeligvis skrevet hele tre romaner der Holmes og Watson reiser til Minnesota og driver etterforskning. Akkurat det psevdobiografiske grepet synes jeg blir noe tvilsomt – Minnesota var ikke det stedet som tiltrakk seg mest turistbesøk, dengang heller – på den annen side blir vel enhver krimserie absurd med tanke på mordfrekvens i forhold til sted, osv.

Stenen som er oppdaget har samme tekst for Kensington-runestenen (22 *normenn ok 8 göter, osv*). Millett har brukt involverte steds- og personnavn på sine personer,



men blandet friskt, og lagt til en intrige med vold og mord. Det gikk mer fredelig til da Kensington-stenen dukket opp hos Ohman.

Nå vet jeg ikke hvor godt dette er som Holmes-pastisj, men dialogene låter noenlunde viktoriansk, selv sagt med et stenk *western*.

Millett fascinerer med skildringer av skandinavisk-amerikanske miljøer og landbruksrikdom i Minnesota.

Han skal også ha pluss for at han lar datidig ny teknikk – jernbane og hobbyfotografi – spille en rolle i handlingen.

Ellers er det tydelig at han ikke har helt solid grep om forskjeller og likheter mellom forskjellige typer skandinaver (kanskje ikke så rart, heller), selv om han prøver. I hans fotnoter virker det som om han ikke helt har forstått hva unionen mellom Norge og Sverige gikk ut på, og det blir også noe kuriøst når det sies om en norsk-amerikaner med en viss utdanning fra hjemlandet at «han kunne tydeligvis også lese dansk» – når dansk og norsk riksmål som skriftspråk betraktet ennå var svært, svært like.

– Og ja, runestenen blir avslørt som et falsum. Noe Kensington-stenen sansynligvis også er, selv om den stadig har sine meget iherdige forsvarere i Minnesota – og på Usenet.

– Per Christian

# Bombenes idehistorie

**Sven Lindquist: *Du er død – bombenes idehistorie***  
Oktober, 2000

En forfatter jeg har hatt stor glede av er Sven Lindquist. Forfatteren er født i Stockholm i 1932 og har utgitt 30 bøker, der han ofte blander sjangre som essay, reiseskilddring, poesi, idehistorie, sosial kommentar og lignende.

Den første boka jeg leste av ham var *Utrydd hver eneste jævel* (norsk utg. 1992). Boka er en rasismens historie. Det er reiseskilddring fra dagens Nord-Afrika, men også en samling historiske glimt og sitater fra hvordan europeere har oppfattet fargede og misbrukt denne verdensdelen. Selv om man ble innstilt til Nordisk Råds litteraturpris det året, vant han dessverre ikke.

Minst like god er *Antirasister* (norsk utgave 1995) hvor han portretterer en rekke personer som påpekte logiske brister i sin samtids rasistiske tankegods.

Men nå vil jeg snakke om boka *Du er død*, som Oktober Forlag utga i år 2000. For en gangs skyld vil jeg sitere baksideblurbet:

*Den 1. november 1911 kaster en italiensk pilot en dansk håndgranat av merket Haasen på en nord-afrikansk oase. Pilotens navn er løytnant Giulio Cavotti. Oasen heter Tagiura. Hensikten er å sivilisere de ville der nede. Slik innledes en av 1900-tallets store aktiviteter, bombingene. Nå trengte man ikke lenger føre krig mot fiendens soldater, og man kunne også føre krig mot kvinner, barn og gamle. Det ble skrevet fremtidsromaner om global etnisk rensing, jøder, svarte og kinesere*

*skulle utryddes. Den lovløse volden slo som en bølge tilbake over Europa. Sven Lindquist var en liten gutt som lå våken og ventet på bombene. Nå har han skrevet en bombenes idehistorie. Der han også ser sitt århundre som de bombede så det.*

*Du er død* er satt sammen av 400 små tekststykker som kan leses på 22 ulike måter. Forfatteren foreslår selv ulike rekkefølger stykkene kan leses i. Slik at man f.eks. kan kutte ut de militære fakta og bare lese sf-anmeldelsene, for eksempel av giftgass-romanene eller de mange mellomkrigsromanene hvor vestlige land bomber hverandre tilbake til steinalderen.

Man kan lese bombenes oppfinnerhistorie fra Kina og fram til i dag. Eller fokusere på stykkene om karrieren til Arthur Harris. Hvordan han lærer seg gleden ved sivil terrorbombing ved å bombe landsbyene til opprørere i britiske kolonier og til slutt som leder av Bomber Command setter alt han kan på å bombe flest mulig sivile tyskere. Noe han fanatisk fortsetter med selv etter at Churchill ber om økt fokus på militære mål.

Boka inneholder med andre ord ikke bare mye snacks for de som er interessert i militærhistorie, men også anmeldelser av en rekke science fiction-romaner om superbomber og andre supervåpen fra tida rundt århundreskiftet og framover. Her er et par smakebiter:

«Rasismen drives til et makabert høydepunkt i iren Shaw Desmonds *Ragnarok* (1926). Franskmenne angriper London med gass og brannbomber. Når innbyggerne skrekkslagne prøver å flykte ut av flammene, finner de byen omringet av afrikanske tropper som «med rullende hvite øyne i sine svarte ansikter» spretter opp buken på flyktningene og driver dem tilbake inn i infernoet. De franske offiserene forsøker å hindre soldatene sine i å drepe barna, men forgjeves. «Det svarte blodet kokte, og i løpet av noen minutter gikk de amok mellom kvinnene og barna og sprettet opp den ene etter den andre mens de utstøtte dyriske skrik.»

På den måten dreper de svarte en halv million londonborgere med knivene sine, og når natten faller på har de slått en jernring rundt byen. Men leirbålene deres fungerer som målanvisere for de britiske hevnerne som begynner å «lempe ned sin flammende last» – tydeligvis en slags napalm – over de svarte massene.

«De britiske flyene dusjet de svarte uslingene som sprang brølende rundt mens kroppene deres brant... Forgjeves prøvde de å unnsnippe den tilintetgjørende ilden som ikke etterlot annet enn stanken av brent kjøtt... Forgjeves prøvde de å kaste seg i Themsen, som allerede var full av likene av deres egne ofre.»

«Middelalderen skilte mellom *bellum hostile*, krig mellom kristne vesterlendinger av ridderklassen, og *bellum romanum*, krig mot utenforstående, mot vantro, barbarer eller opprørske bønder. *Bellum hostile* ble ført i høviske former og fulgte strenge regler. *Bellum romanum* var den lovløse krigen.

[...]

«Den romerske krigen» var middelalderens navn på det 1900-tallet kalte *Den totale krigen*.»

– Tore Bareksten

# England under

*Omtale av  
Yes We Have No*



BENEATH THAT PIER, I VISIT THE GENTS. It is a haven of peace. Scalloped tiling and marble sinks, a slow drip of icy water. The Edwardian urinals, full-length and dazzling, glory in the name of Adamant. An elderly man in a battered tweed jacket wanders in and takes up position beside me. The jacket smells of mothballs and stale ale. Together we stand, stiff and straining, eyes front. The old man achieves a weak trickle, just enough for dignity. Then he takes on step back. A waggle, a shake, a quick buttoning. «Fuck the Pope,» the old man says.

Outdoors, the marchers are ready to start. I take up position by a statue of Queen Victoria, next to a 1900 caliope advertised as «suitable for all classes». Far down the street and around the corner, I can hear the first strains of «The Sash My Father Wore».

Marching bands and baton twirlers have gathered from all over Lancashire and beyond, some ferried across from Ulster, and the titles on their banners are a Loyalist roll of honour. Liverpool Young Volunteers, Crown and Bible Defenders, the Derry Walls Concertina and Accordion Band, the Garscule Rising Sons of William, Johnston's True Blues, the Lily of Toxteth, the Star of Southport, the Shankhill Protestant Boys. But how circumspectly they thread. [...] A day's romp at the seaside! Whelks and rock and Kiss-Me-Quick hats! As the bands straggle up the street, wheeling past the dead queen, they seem no more fanatical than a school outing, and far less threatening. Some of the bandsmen are laughing and winking; a few, unthinkably, are black. [...]

Flopping down on the lawns, the Orangemen lay aside their fifes and drums, strip off their tunics and wind down their necks. A ragged chorus rises up, roughly to the tune of «Danny Boy»: «Oh, Mammy dear/The Pope, the Pope's a queer/He takes it up the arse.» Then the drinking starts in earnest. [...]

Women singing «No Surrender», children dolled up as William and Mary, and one Asian youth, in maximum

boots and a plastic bowler, chanting pie-eyed in praise of Ian Paisley. I ask him why. «He walks on water,» the Asian says. [...]

A 50-year old Lolita in hot pants and a «Remember The Boyne» T-shirt is weeping in a corner, dabbing at her eyes with her Union Jack. Then a Scouser comes in selling clockwork monkeys. «Gerry Adams, going cheap!» he cries. Outside in the alley, and infant in nappies, held aloft by his proud father, is bashing away at a lambege drum. Over their heads hangs a banner – «For The Throne is Established By Righteousness»: And Max Bygraves sings «We'll Meet Again,» complete with heavenly choir.

I britiske GQ (July 99) leste jeg dette utdraget og mer til i en fabelaktig morsom reportasje fra badebyen Southport, der Englands eneste «orangemen»-marsj finner sted. Man har nok ikke følt samme behov for å marsjere for Trone og Bibel i England som i Nord-Irland og deler av Skottland (derimot fantes det canadiske losjer, bl. a. en Mohawk Native Orange Lodge, som var imot papisme, fransktalende og irer, og for Imperiet). Så skildrer da også NIK COHN det hele som en underlig blanding av nedarvet rituale og typisk engelsk badebyliv.

Uansett, reportasjen er et kapittel i boken *Yes We Have No: Adventures in Other England* (1999). Nik Cohn er middelaldrende rockejournalist og engelsk-jødisk, men oppvokst i (London)Derry i Nord-Irland. Han forteller at han arvet fra faren en lengsel etter England og det engelske, og eier et hus i en landsby i Hertfordshire.

Nå må man ikke tro at denne boken er en humoristisk reise fra det ene, underlige engelske miljø til det andre, nei, det er til tider ganske mørkt og trist i *Yes We Have No*.

Sorte Laurence fra King's Cross presenterer sitt syn på Det andre England til forfatteren, med betegnelsen «The Republic»:



This world he now calles the republic.

He describes it as an independent state, peopled by those who live in England, but not by Englishness: «Anyone who's not in the Anglo Club.»

«Outsiders, you mean?»

«Insiders.»

Not that all republicans see eye to eye. «It's like any other state, full of haters. Half of them would nothing better than to see me wiped out.» Still, they do have one thing in common – the Anglo Club despises them all. At the first whiff of the republic, out comes the Look.

What look?

«Pie-eyed.» That blank, veiled face, infinitely superior that the Anglos put on whenever they sense attack, or the presence of an intruder: «Saintly Sufferance.»

Sammen med sin ledsager og sjåfør Mary besøker Cohn prostituerte, småkriminelle, gamle industriarbeiderstrøk som er blitt til langtidsarbeidsledigstrøk, enkeltpersoner som Arthur Scargill (gruvearbeidernes leder fra 1980-tallet, nå på vei opp igjen som en slags Old Labour-skikkelse), ny- og gammelreligiøse utenom statskirken, annengenerasjons invandrere fra Det indiske Subkontinent med festkultur som går utenpå alle sketsjene i *Goodness Gracious Me*, grånende motorsyklister fra Hells Angels, «New Age Travellers»...

Grupperingene og personene er mange, og i listeform virke utvalget mer kuriøst enn det gjør i boken.

Ekstra morsomt for oss skandinaver er nok besøkene hos nordisk-inspirerte paganister. Både den mer snille typen («Glemte du å ta opp *X-files* på video? Da blir Odin sint på deg.»), og den mer brune. Representant for sistnevnte er Colin, tidligere British National Party-aktivist og fremdeles brun, men mildnet av sitt nye syn på verden. Mens han før kunne delta i individuell gladvold, mener han nå – etter at han har fått Odin i sitt hjerte – bare at folk som Cohn skal deporteres på en vennlig måte. Kona til Colin går rundt i nabolaget for å lære de andre konene om runer og deres nordiske arv.

Noen vil nok etter mitt referat og mine smakeprøver få inntrykk av at det er en morsom bok, eller at Cohn har moro av det han skriver om. Slik er det ikke.

Dette er også grå skildring av nitriste skjebner, noen ganger bikker det nesten litt over mot sosialpornografi. Selv må jeg innrømme at det blir litt vel mye, selv om jeg for all del har empati med mennesker som har det vondt.

Iblant griper jeg meg nesten i å synes at proletær britisk misère virker tristere enn arbeiderklasseliv i (i det minste mange) andre europeiske land. Det kan være, det er jo klart at storbysamfunnet der lenge har vært forholdsvis voldelig, vold som mange av de som kommer til orde her har følt på kroppen.

*Literary Review* synes dette minner om Bill Bryson. *Yes We Have No* er nok mye mørkere enn det. Boken er verdt en titt, men det er en tildels ubehagelig reise.



### «Blue and Gray... Fall in, Behind the Major...»

Gikk en onsdag i september og så Sam Peckinpahs *Major Dundee* (1965, bl. a. Charlton Heston, Richard Harris) på Cinemateket i Oslo.

Etter at en flokk apasjer i 1864 har massakrert soldater, kvinner og barn blir Major Dundee så vred som bare Charlton Heston kan være det på film (vredet ble han nok her off-camera, der han ved et tilfelle angrep Peckinpah med sabel. Hvis ikke det var for at Peckinpah satt i en kran og ble vippt opp av assistenten, ville nok Sam vært død og Charlton sittet i meksikansk fengsel).

Siden han er flyttet til New Mexico-territoriet etter å ha tabbet seg ut under Gettysburg, er han nå sjef for et militærfengsel. Dundee trenger menn, og presser sin tidligere venn, sørstatskapteinen Tyreen, Richard Harris. Han og noen andre konfødererte fanger og eksentriske sivile melder seg til hevnaksjonen, i tillegg til noen «colored troops». Og trass i det manende mannskoret med sitt «Fall in/behind the major» i filmmusikken så liker ikke blå, grå og sorte hverandre i særlig grad.

Apasjene trekker inn i Mexico, og den egenrådige majoren trekker over grensen. Siden de eneste som har forsyninger er de brutale franske okkupasjontroppene til keiser Maximilian, legger Dundee seg ut med franske lansenerer ved å plyndre dem. Slik får han to fiender. Under hele mini-felttoget føler de andre, iblant kanskje Dundee selv, at det de er med på er galimatias.

Peckinpah hadde opprinnelig tenkt seg dette som episk, 3-timers western med mye psykologisk spenning

og forfall. Studioet hadde andre planer, og den iblant knitrete versjonen jeg så med dansk tekst varte vel 115 min. Det gir endel «høh?»-opplevelser (det gir i og for seg flere av Peckinpahs filmer, hvorvidt det også der er klippet hardt vet jeg ikke), som når vi bare ser begynnelsen av en kampscene der franskmennene blir overfalt, eller når Dundee blir såret og skjules som rekonvalesent som meksikansk fyllik, og det tydeligvis også er meningen at han skal tvile på seg selv og sin gjerning, før han kommer tilbake.

Likewise er de komiske scenene med Jim Hutton som den variabelt kompetente løytnant Graham og scenene med fyllicker noe pussige i sammenhengen. Man skal imidlertid huske på at western var en genre, og komiske innslag gjerne hørte med.

Derimot er spenningen og bitterheten mellom Heston og Harris heldigvis mer til stede og ikke luket ut, og det som løfter filmen.

Nå vet jeg ikke helt om 3-timers versjonen hadde vært westerns svar på *Lawrence of Arabia*, men det man nå kan se er et eksempel på skamklippet film.

Dette er tradisjonell western: apasjene er onde og glade i tortur (nå skal det sies at apasjene ennå er grundig mislikt av alle de andre indianerstammene i sitt område), og meksikanere skildres som enkle barn som enten lider eller tar seg en fest med gitar, dans og tequila (rett skal være rett: sersjant Gomez, US Cavalry, er ikke bare *hispanic*, han er både smart og kompetent). Sånt er nok litt vanskelig å se idag. De sorte nordstatssoldatene er derimot positive skikkelser.

# Forrige fanziner

DET ER VIKTIG å gi honnør og tilbakemelding til de ildsjeler som utgir fanzines.

Øverst i min bunke denne gang ligger **Go Ahead (Make My Day) 10**. Tja, hva skal man si, mer tilgjengelig enn enkelte andre numre i serien, det kan man nok påstå. Ikke at det sier så mye. Denne eks-filatelisten syntes det var litt morsomt med en leder som handlet om frimerker (fra Grønland). Dessuten har jeg vel hjelp av kyrillisk-kjennskap...

**oneshot: coredump** fra JOACIM JONSSON så først avskrekkende utilgjengelig ut. Ved nærmere øyekast viste strukturen seg ikke bare som et slitsomt grep, og jeg hadde interesse for og nytte av flere av kommentarene til filbaner og filnavn. Spesielt skal jeg nok huske «Argumentum ad CAPSLOCK» fra «The talk.origins Jargon File». Man lagrer det til senere anledning. Derimot kan jeg ikke skjønne at «woman power»-artikkelserien til Expressen fra mars 2001 er så mye å hisse seg opp over, selv om den, bevarer, representerer en noe tåpelig biologisme.

**Schin 18** (PC JÖRGENSEN) gör en på bättre humör. En lång artikel om Ursula Le Guin, rapport från Shadowcon (en sf/mediacon i Oslo), en bokrecension och tydligen en CD-recension. Det sista är tydligen om en skiva gjord med Benjamin Franklins glasorgel. Det kan kanske intressera att en sådan finns på Musikmuseet i Stockholm (i alla fall såg jag den där för länge sedan). PCJ:s zines är små, välskrivna, naggande goda.

**Egoplaneten 4** kommer fra THERESE WIKSTRÖM. Nå har utgiver uttalt motvilje mot «recensioner» (litt trist, synes jeg, siden jeg har stor forkjærlighet for å skrive om det meste jeg leser, men jeg respekterer jo andres meninger). Vil derfor bare si at jeg synes fanzinet bare blir mer interessant for hvert nummer.

**Valstugan** er skrevet av KARL-JOHAN NORÉN på post for Vänstern. Skrivemaskinen som benyttes hadde kanskje hatt godt av at selve typene fikk en omgang med slike rensebørster etc. som man engang i tiden fikk kjøpt i papirforretninger, i tillegg til det nye farvebåndet K-J fikk kjøpt. Som man kanskje forstår føler jeg ikke noen voldsomt stor lyst til å engasjere meg i svenske politiske spørsmål, men synes det er mildt interessant å se hvordan spørsmål omkring det vi her kaller «nye landsmenn» og evt. rasisme mot samme dukket opp i innspurten i den svenske valgkampen. Fanzinet er trivelig skrevet.

**SFF-Bulletin 133** er ganske tynn, på den annen side har ANDERS BELLIS de senere årene gitt oss noen av de mest velskrevne og tykkeste Bulletinene, så jeg skal ikke klage. Nok synes jeg det er unødig å bruke så mye tid på feilkolleringen av en tidligere Bulletin, da det var bredt dekket på Sverifandom. På den annen side er vel Sverifandom ikke lik SFF. Har ellers ikke behov for å engasjere meg; er som Bellis selv petimeter, men vet at feil kan oppstå når man har dårlig tid eller annet press. Bellis

skriver interessant om 1975 versus 2002, og har gode fanzineomtaler. – Hva førstnevnte tema angår, så ville jeg vel tilføye video og DVD som viktige faktorer som er tilkommet. Har selv opplevd gammelfans med interesse for filmsamling som har snakket om hvordan det var å gå i Norge og l e n g t e etter SF-filmer og fantastiske TV-serier, hvordan man så 8- eller 16mm «readers' digest»-utgaver og lurte på hvordan filmen egentlig var, osv. Når mediafans jeg kjenner gjerne ikke ser DVD-utgivelser engang, men snik-digitaliseringer som datafil, så er det klart at på det området er det mye større mulighet for «instant gratification». Tilsvarende har jeg mye lettere for å få tak i de bøker jeg vil ha nå enn da jeg var tenåring på åttitallet i Arendal på Norges sydkyst. Mulig at almengjøring av SF og større mulighet for «instant gratification» også har hatt en negativ effekt på fandom; folk har ikke lenger samme behov for å søke sammen med andre «gærninger». – Nok digresjon.

Best denne gang er **Folk och fans i landet Annien 12** fra ANNA DAVOUR. Tema er mat. Nå er det ikke så mye som handler om mat, og det gjør meg personlig ikke så mye, siden jeg ikke er så glad i å lese om mat. Uansett skriver Annas Andreas om sin forkjærlighet for anglo-indisk vindaloo. Selv liker jeg indisk mat og krydder, dessverre har jeg en til tider sart fordøyelse, og jeg er ikke sikker på at alt dette hadde, eh, bekommet meg like vel. [Som en digresjon kan jeg nevne at de fleste fra Det indiske subkontinent bosatt i Norge er pakistanere, og de forskjellige folkeslagene der kan ha mattradisjoner med lite bruk av krydder, slik at noen av dem, på sine restauranter, bruker karribøssen mer når de serverer nordmenn «med hang til det sterke» enn når de lager mat til sine egne. Har jeg latt meg fortelle.] Ellers byr «Folk och fans...» på trivelig småstoff, interessante leserbrev, osv. Mest spennende for meg i ser sammenheng var nok bokstoffet. F.eks. takker jeg for tipset om «Fantastic Metropolis» på web, siden sjekket. Det lød spennende, og var det. Selv har jeg blitt oppfattet som «kulturelitist» i norsk fandom ved flere anledninger, på den annen side så synes jeg iblant at de som skriver eller kjemper for «litterær SF» med vekt på «litterær» noen ganger er overmåte opptatt av *form*, på en måte som overskygger annet viktig. Lengste innslag i fanzinet er artikkelen om *Vheckans Ävfentyr*. Oppdaget selv svensk fanzinefandom litt etter det bladets velmaktsdager, så jeg har det ikke i samlingen. Bellis og Engholm er vel ikke akkurat blitt mindre hurtigskrivende med året; det bekrefter en kjapp titt på høstens mailmengde på Sverifandom. Mest interessant var vel passasjen om intervjuet med Lundwall, som intervjuobjektet ikke satte pris på å få oversatt til engelsk og spredt til anglo-amerikansk fandom. Hvis ikke jeg husker feil. Altså bra jobbet av Åka, både hva artikkelen angår, og hva fanzinennummeret angår.

– Per Christian/Ahroid/Per Christian